

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Fakulta zdravotně sociální
Katedra ochrany obyvatelstva

Bakalářská práce

Ochrana obyvatelstva jako studijní text
pro žáky se speciálními vzdělávacími
potřebami

Vypracoval: Mgr. Radovan Velc
Vedoucí práce: Ing. Lenka Brehovská, Ph.D.

České Budějovice 2015

Abstrakt

Ochrana obyvatelstva je v dnešním světě velmi aktuálním tématem. Téměř každý člověk v naší společnosti se během života setká s nějakou mimořádnou událostí, je proto důležité, aby každý člověk měl povědomí alespoň o základech této problematiky, znal situace, které mohou nastat a způsoby, jakými se v dané situaci zachovat.

Ochrana obyvatelstva na území České republiky prošla v historii určitým vývojem, až dosáhla své dnešní podoby, kdy se při mimořádných situacích opírá o integrovaný záchranný systém.

Je třeba si uvědomit, že při mimořádné situaci je však na samém počátku běžný občan, který je na místě vzniku mimořádné události a je na něm, aby vytočil číslo tísňové linky, a až do příjezdu jednotlivých složek integrovaného záchranného systému se na místě vzniku mimořádné události snažil minimalizovat její negativní účinky. Proto je důležité, aby člověk v průběhu života, ideálně systematicky v průběhu studia na základní či střední škole, měl možnost získat vědomosti, které při vzniku mimořádné události využije.

Ochrana obyvatelstva je v současné chvíli zařazena do osnov jak základních, tak středních škol. Avšak ve školství existují vzdělávací programy jak pro běžné žáky, tak pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Současné trendy ve speciálním školství ve spojení s aktuální legislativou však směřují k tomu, že mnoho žáků se speciálními vzdělávacími potřebami bude integrováno do běžných tříd. Neboli žáka, kterému bylo diagnostikováno postižení, má problémy naučit se učivo prvního stupně základní školy a je zvyklý na přístup ze speciálního školství, chceme vrhnout do třídy plné žáků bez postižení s očekáváním, že žák bude prospívat. Pokud k této situaci dojde, žáci budou do mnoha předmětů potřebovat studijní materiál určený přímo pro ně. V práci je proto rovněž uvedena problematika integrace jako takové, její vliv na kvalitu výuky a případné dopady plošné integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do systému běžného školství.

Cílem této práce bylo sestavit studijní text s tematikou ochrany obyvatelstva pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami tak, aby byl přiměřený jejich schopnostem. Dalším důvodem pro vytvoření zmiňovaného výukového materiálu je fakt, že ve

středním školství ochrana obyvatelstva jakožto součást výuky dříve spadala do občanské výchovy, avšak jako důsledek změn v rámcovém vzdělávacím programu pro střední školy nyní může být jako průřezové téma vyučována téměř ve všech předmětech, často pak spadá do tematických plánů tělesné výchovy. Učitelé tělesné výchovy žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v současné době nedisponují učebnicemi vytvořenými speciálně pro tuto skupinu žáků.

Práce je rozčleněna na teoretickou část a část s výzkumnou otázkou a metodikou výzkumu. V teoretické části je nastíněna historie ochrany obyvatelstva v České republice s vývojem do aktuální podoby, dále současná situace ve školství spolu se současnými trendy ve vztahu k výuce žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, a v neposlední řadě zařazení výuky ochrany obyvatelstva do rámcového vzdělávacího programu oborů pro danou skupinu žáků.

V části práce věnované výzkumné otázce a metodice výzkumu, byla sestavena výzkumná otázka, zda jsou žáci se speciálními vzdělávacími potřebami při správném přístupu a se speciálním výukovým materiálem schopni naučit se a zapamatovat si do života zásadní informace z oblasti ochrany obyvatelstva.

Na výzkumnou otázku lze odpovědět kladně. K nalezení odpovědi na výzkumnou otázku byl sestaven a vyhodnocen dotazník, který byl předložen k vyplnění právě žákům se speciálními vzdělávacími potřebami ve věku 15 – 18 let. Výsledky dotazníkového šetření ukazují na nedostatky ve vědomostech této skupiny žáků. Zjištění plynoucí z tohoto šetření byly důležitými prvky při tvorbě studijního materiálu, který vznikl v rámci této práce.

Takto vzniklý pracovní sešit s tematikou ochrany obyvatelstva může sloužit jako výukový materiál pro zmiňované žáky tak, aby zvýšil jejich znalosti z této oblasti. Studijní text, vytvořený v rámci této práce, je koncipován do formy pracovního sešitu, který se při výuce žáků se speciálními vzdělávacími potřebami osvědčil v praxi.

Dotazník, jehož úkolem bylo zmapovat aktuální stav povědomí žáků se speciálními vzdělávacími potřebami o problematice ochrany obyvatelstva, byl sestaven z patnácti otázek, zaměřených na různé oblasti dané problematiky. Otázky v dotazníku byly

záměrně položeny jako otevřené, čímž byli žáci nuceni svými slovy vyjádřit své znalosti.

Vlastní dotazníkové šetření proběhlo mezi žáky odborného učiliště, studujících obory pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Dotazník byl anonymní, žáci měli na vypracování tolik času, kolik potřebovali. Vyhodnocení dotazníkového šetření probíhalo tak, že byly uznány i ne zcela přesné odpovědi. Stačilo, aby bylo z odpovědi patrné, že žák má alespoň základní představu o problematice, jíž se daná otázka týkala. Výsledek šetření ukázal, že žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou schopni při speciálním přístupu a se speciálním výukovým materiálem zvládnout základy ochrany obyvatelstva. Výsledky šetření navíc ukázaly, které oblasti ochrany obyvatelstva tito žáci zvládají a které nikoli, a přispěl tak k efektivnější tvorbě výukového materiálu.

Výsledkem této práce je studijní materiál v rozsahu dvaceti stran formátu A4 s tematikou ochrany obyvatelstva. Sešit obsahuje deset témat, kdy každému tématu jsou věnovány dvě strany. První strana vždy obsahuje studijní text k danému tématu, druhá strana je věnována aktivitě žáka při odpovídání otázek či řešení zadaných úkolů na téma z předchozí strany. Sešit je barevný (laděn do modré, uklidňující barvy), doplněn mnoha obrázky tak, aby vyhovoval potřebám cílové skupiny žáků.

Takto vytvořený pracovní sešit by měl být použitelný při výuce dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a k výuce na univerzitě.

Klíčová slova: vzdělávání, ochrana obyvatelstva, integrace, pracovní sešit.

Abstract

Civil protection is a current topic in today's world. Nearly every person in our society meets an emergency during their lives and therefore it is important for every person to be aware of at least the basics of this issue, to know the situations which can come and the ways how to solve the issue.

Civil protection in the Czech Republic has developed and it has reached its current form in which the emergency is based on the Integrated Rescue System.

The important thing is that at the very beginning of the emergency there is an ordinary citizen who is at the place of formation of emergency and he or she has to dial emergency telephone number and then try to minimize its negative effects until the Integrated Rescue System comes. Therefore it is important for people to gain knowledge which can be used during emergency. The knowledge should be gained either at primary or secondary school.

Nowadays civil protection is a part of curricula in primary and secondary education. However, there are curricula for ordinary pupils and for pupils with special educational needs. Current trends in special education along with current legislation are trying to integrate pupils with special educational needs into ordinary classes. It means that a pupil who was diagnosed as a pupil with learning disability, has difficulties with learning at primary school and is used to the attitude and support of special education, will be in a class with students without disabilities and will be supposed to do well at school. If it will be so, the pupils will need special study texts in many subjects. Therefore the issue of integration, its influence on the quality of education and potential impact on global integration of pupils with special educational needs into regular education are stated in the thesis.

The aim of this thesis was to compile a study text with the topic of civil protection for pupils with special educational needs. The study text should be adequate to their abilities. Another reason for compiling the text was the fact that in Secondary education protection of civilians used to be a part of civics but, as the Framework educational programme for Secondary education has been changed, protection of civilians is now often taught in physical education. In Primary education protection of civilians can be

taught as a cross cutting issue nearly in every subject. Physical education teachers and teachers of pupils with special educational needs do not have any books which would be specially created for this group of pupils.

The thesis is divided into a theoretical part and a part with a research question and a methodology of a research. The theoretical part is aimed at the history of civil protection in the Czech Republic with its development to its current form, the current situation in education and the current trends in relation to education of pupils with special educational needs and including civil protection lessons into the Framework educational programme for the given group of pupils.

In the part of the thesis which is devoted to a research question and a methodology of a research the research question is whether pupils with special educational needs are able to learn and memorize the most important information from the field of civil protection, if special study text is provided. The answer to a research question based on the research is positive. A questionnaire for verification or refutation of the hypothesis was compiled and pupils with special educational needs aged 15 – 18 filled it. The results of the survey show the lack of knowledge of the surveyed group. The findings of the survey were important for creating an educational material within this thesis.

The created workbook with the topic of civil protection of can serve as the educational material for the pupils mentioned above to increase their knowledge in this field.

The study text created within this thesis was composed as a workbook which was proven in practice during teaching the pupils with special educational needs.

For creating the educational material a questionnaire was compiled. Its task was to chart the pupils' current awareness of the issue of civil protection. The questionnaire was composed of 15 questions which were aimed at different areas of the issue. In the questionnaire there were open questions which made the pupils show their knowledge.

The survey was conducted among pupils at vocational school who study the fields of study for pupils with special educational needs. The questionnaire was anonymous and the pupils had the time they needed for completing it. During the evaluation of the survey even not entirely accurate answers were accepted. The main point was to make

sure that the pupils have at least some notion about the issue. The result of the survey shows which areas of protection of civilians the pupils know and which of them they do not. The result also contributed to more effective creation of the educational material.

The result of this thesis is a twenty-page educational material. The material contains ten topics, each of them consisting of two pages. The first page of each topic always contains a study text, the other page contains the questions to be answered by pupils. The workbook is coloured (tuned into blue as it is a soothing colour) and it contains a lot of pictures for fulfilling the needs of the pupils.

The workbook should be applicable to teaching pupils with special educational needs and to teaching at universities.

Keywords: education, civil protection, integration, workbook.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 27. února 2015

.....

Mgr. Radovan Velc

Poděkování

Děkuji Ing. Lence Brehovské, PhD. za její čas a rady při tvorbě této práce. Rovněž děkuji všem respondentům, kteří svými odpověďmi poskytli nezbytné informace.

Obsah

Úvod	9
1 Teoretická část	11
Ochrana obyvatelstva v České republice	11
Historie Ochrany obyvatelstva	12
Období před druhou světovou válkou.....	12
Období 1939 až 1945.....	12
Období po druhé světové válce.....	12
Současný stav.....	13
Současná situace ve školství	14
Integrace	17
Postižení a jeho druhy.....	17
Speciální pedagogika	18
Ochrana obyvatelstva ve výuce	21
Zásady jednání v situacích osobního ohrožení a za mimořádných událostí. ...	21
Mimořádné události (živelní pohromy, havárie, krizové situace aj.)	22
Základní úkoly ochrany obyvatelstva (varování, evakuace)	22
První pomoc (úrazy a náhlé zdravotní příhody, poranění při hromadném zasažení obyvatel, stavy bezprostředně ohrožující život).....	22
Terorismus	23
2 Výzkumná otázka a metodika výzkumu	24
Výzkumná otázka	24
Metoda zkoumání	24
Cílová skupina	24
Způsob sběru dat.....	24
Dotazník.....	24
3 Výsledky	26
Otázka číslo 1: Co je to mimořádná událost?	26
Otázka číslo 2: Jak se zachovat, když se rozezní sirény systému varování a vyrozumění?.....	27

Otázka číslo 3: Jaká čísla tísňových linek znáš?	29
Otázka číslo 4: Co je to evakuační zavazadlo?	30
Otázka číslo 5: Co by mělo evakuační zavazadlo obsahovat? (zkus napsat co nejvíce věcí)	31
Otázka číslo 6: K čemu má sloužit improvizovaná ochrana?	33
Otázka číslo 7: Zkus vyjmenovat alespoň tři prvky individuální ochrany	34
Otázka číslo 8: Který symbol znamená „zdraví škodlivý“?	35
Otázka číslo 9: Je ve Tvém kraji nějaké výrobní zařízení (např. továrna,...), které by mohlo být zdrojem nebezpečí?	36
Otázka číslo 10: Co je to povodeň?	38
Otázka číslo 11: Co je to pandemie?	39
Otázka číslo 12: Jaká je první pomoc při ošetření žilního krvácení?	40
Otázka číslo 13: Jak pomůžeš člověku, který právě omdlel?	41
Otázka číslo 14: Co je to terorismus?	42
Otázka číslo 15: Jaká událost je spojena s datem 11. září 2001?	44
Celkové výsledky dotazníkového šetření	45
4 Diskuze	46
5 Závěr	50
Seznam informačních zdrojů:	52
Přílohy	57

Úvod

Ve školském systému v České republice došlo v posledních letech k několika změnám, které vedly k tomu, že výuka tematiky ochrany obyvatelstva přešla z předmětu občanská výchova v rámcovém vzdělávacím programu do kapitoly „Vzdělávání pro zdraví“, která často spadá do jiných předmětů, například do předmětu tělesná výchova. Došlo tak k situaci, kdy v tematickém plánu učitelů (nejen) tělesné výchovy se objevil prvek, na který nebyli při studiu na pedagogické fakultě připravováni. O to znatelnější je tato situace při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, kde je pro učitele novou tematiku potřeba předložit takovým způsobem, který by odrážel možnosti dětí s postižením.

Danou problematiku jsem si vybral právě z důvodu potřeby vytvoření nového výukového materiálu pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ať už se jedná o žáky s mentálním postižením, poruchami chování, poruchami učení, či jinými druhy postižení a jejich kombinacemi.

Cílem této práce je sestavit studijní text pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Tento text bude koncipován jako pracovní sešit, který se osvědčil v praxi – žákům se speciálními vzdělávacími potřebami vyhovuje méně psát, mít věty předepsané a pouze doplňovat slova či čísla, vidět více obrázků, apod.

Práce je členěna na teoretickou část, ve které poukazují na současný stav problematiky ochrany obyvatelstva a situaci ve školství (ve smyslu k výuce žáků s postižením), následuje část s výzkumnou otázkou a metodikou výzkumu, ve které pomocí dotazníkového šetření zjišťují aktuální stav znalostí žáků s postižením o problematice ochrany obyvatelstva. Šetření je vyhodnoceno úměrně ke schopnostem cílové skupiny. V příloze práce se pak nachází pracovní sešit, sestavený speciálně pro žáky s postižením.

V rámci dalších plánovaných změn ve školství se zvažuje varianta snižování počtu žáků speciálních a praktických škol, jež jsou určeny pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami – tito žáci by se dle návrhu měli integrovat do běžných škol, čímž nastane velmi obtížná situace jak pro učitele, spolužáky bez postižení, ale

především pro integrovaného žáka samotného. Studijní text, který bude výsledkem této práce, by pak měl pomoci integrovaným žákům snáze zvládat danou látku, ale i jejich učitelům lépe zvládat výuku s integrovaným žákem ve třídě.

1 Teoretická část

V teoretické části práce se nachází stručné zpracování poznatků o tématice ochrany obyvatelstva včetně její stručné historie v České republice, doplněné o aktuální situaci ve školství, zejména pak ve speciálním školství jak obecně, tak ve vztahu ke zpracovávané problematice.

Ochrana obyvatelstva v České republice

Ochranu obyvatelstva lze definovat jako uskutečňování opatření v oblasti plánování, organizování a výkonu činností za účelem prevence vzniku, zajištění připravenosti na mimořádné události a krizové stavy a jejich řešení. Hlavním zájmem je ochrana životů, majetku, kulturní hodnoty a životního prostředí, a to jak za mimořádných událostí vojenského, tak nevojenského charakteru. Ochranou obyvatelstva je dále plnění úkolů civilní ochrany (1). V užším slova smyslu lze ochranu obyvatelstva vnímat jako ochranu, která je zajištěna pomocí ochranných prostředků jednotlivce a prostředků kolektivní ochrany, v rámci této práce je však uvažována především první definice. (2)

Úkoly plněné v oblasti ochrany obyvatelstva za válečného stavu se v zásadě neliší od těch přijímaných v době míru. Tyto jsou rozšířeny o specifické úkoly vyplývající z Ženevských úmluv z 12. 8. 1949 a k nim přijatých dodatkových protokolů. Další specifika pak vyplývají z operační přípravy státního území rozpracované resortem Ministerstva obrany (1).

Legislativně ochranu obyvatelstva upravuje zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. Ten také mimo jiné vymezuje působnost a pravomoc orgánů státní správy a samosprávy, stejně jako práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení krizových stavů. Zákon rovněž stanovuje rozsah úkolů civilní ochrany, zejména varování a vyrozumění, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku (3).

Pro zkvalitnění bezpečnosti obyvatelstva, zdokonalování schopností a dovedností zainteresovaných složek, ale i zvýšení informovanosti a aktivního zapojení občanů do procesu sebeochrany a vzdělávání Ministerstvo vnitra zpracovalo „Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020“ (1).

Historie Ochrany obyvatelstva

Ochrana obyvatelstva nevypadala vždy tak, jak ji známe dnes. Naopak se postupně vyvíjela podle aktuálních potřeb dané doby až do současné podoby integrovaného záchranného systému.

Období před druhou světovou válkou

Dne 11. dubna 1935 byl přijat zákon č. 82 Sb. o ochraně a obraně proti leteckým útokům, na základě kterého byla zřízena civilní protiletecká ochrana – CPO. V rámci této ochrany bylo území ČR rozděleno do kategorií podle předpokládaného napadení, kdy největší předpoklad stát se cílem útoku měla velká města s průmyslovými podniky, důležitými pro obranu země. V tomto období byly hlavními úkoly ochrany obyvatel vybavení obyvatel měst plynovými maskami a dostatečný počet úkrytů. (3)

Období 1939 až 1945

Zpočátku byla v období okupace CPO byla zajišťována protektorátní policií, jež se starala o součinnost ostatních složek, především požárních jednotek a Červeného kříže. Následně přešla CPO v Protektorátu pod správu Německa. (3)

Období po druhé světové válce

Těsně po válce docházelo k postupnému rušení prvků protiletecké obrany, organizovanému ministerstvem vnitra. Roku 1951 bylo vymezeno fungování „civilní obrany“, a to přílohou vládního usnesení. Období padesátých a šedesátých let bylo v oblasti CO charakteristické především budováním stálých úkrytů a snahami o plošné zajištění prostředků individuální ochrany. (3)

V roce 1976 byla CO převedena z působnosti Ministerstva vnitra pod řízení federálního ministerstva národní obrany. CO v tomto období byla vnímána jako součást obrany státu, zvláště pro zabezpečení ochrany a obrany obyvatelstva v případě napadení státu. (3)

Počátkem osmdesátých let bylo ukrytí stanoveno jako hlavní způsob ochrany obyvatelstva, později v osmdesátých letech se organizovaly na objektech jednotky CO, a byly ustavovány nevojenské jednotky CO mobilního charakteru. (3)

Současný stav

V roce 1990 zahájena transformace CO. Snahou transformace bylo vytvořit moderní systém ochrany obyvatelstva se vzorem ve vyspělých zemích. V roce 1993 přijala vláda usnesení, jež deklarovalo, že do doby přijetí právní úpravy CO je nutné, aby systém civilní ochrany fungoval v souladu d článkem 61 Dodatkového protokolu I k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů, a to realizací vybraných opatření CO. Od počátku roku 1994 přestaly fungovat štáby CO, a úkoly ochrany obyvatelstva převzaly okresní úřady. (3)

Dne 1. ledna 2001 bylo vytvořeno Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, spadající pod Ministerstvo vnitra. Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů vymezil povinnosti k plnění úkolů civilní ochrany hasičským záchranným sborům, dotčeným ministerstvům, obcím, právnickým a podnikajícím fyzickým osobám. (4) Jednotlivé úkoly blíže vymezuje vyhláška 380/2002 Sb. k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. (3)

Integrovaný záchranný systém vznikl z potřeb každodenních činností záchranářů, zejména takových, při kterých je potřeba spolupráce jednotlivých složek, orgánů státní správy a samosprávy, dále pak fyzických a právnických osob při provádění záchranných a likvidačních prací tak, aby bylo dosaženo pokud možno maximální efektivity. (5)

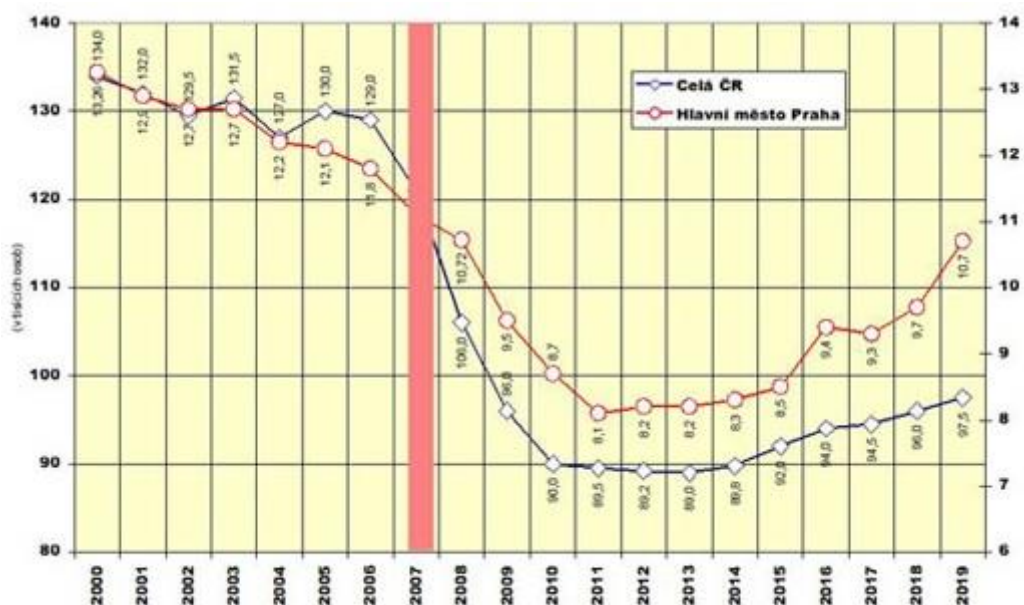
Je potřeba, aby si obyvatelé ČR uvědomili, že i oni jsou potencionálními oběťmi mimořádné události jakéhokoli typu, včetně možnosti teroristického útoku ať již na území ČR, nebo při návštěvě zahraničí. (6)

Současná situace ve školství

V současné chvíli existují souběžně s běžnými typy základních a středních škol či odborných učilišť také základní školy speciální a praktické, u odborných učilišť se jedná o obory pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, které se označují jako obory „E“.

Situace na „trhu škol“ je taková, že příjmy škol jsou přímo úměrné počtu žáků, kteří školu navštěvují. Tento systém, založený na „financování na žáka“, ruku v ruce s vysokým počtem škol a (v současné době a v předchozích několika letech, viz obr. č. 1) stále se snižujícím počtem žáků ve věku patnácti let, tedy běžnému věku pro zahájení středního vzdělávání, dospěl k zajímavému stavu. Místo toho, aby se žáci snažili dostat na střední školu, pilně se učili, připravovali na přijímací zkoušky, jsou naopak střední školy a odborná učiliště těmi, kdo se předbíhají ve vyvíjení enormní snahy nalákat co nejvíce žáků, aby vůbec mohly dále existovat. Mnoho škol dnes přijímá žáky ze základních škol bez přijímacích zkoušek, a v průběhu studia lze ze školy reálně jen pramálo žáků vyloučit, neboť škola tím podkopává své příjmy, potažmo svou existenci. Žáci, kteří se hlásí na střední školu, si vybírají maturitní obory, jelikož se (často oprávněně) domnívají, že získat zaměstnání bez maturitního vysvědčení je velmi obtížné. Kvalitní řemeslník je přitom na trhu práce ceněné „zboží“, na rozdíl od čerstvého absolventa střední školy s maturitní zkouškou, který je vybaven pouze teoretickými poznatky.

Následující obrázek přehledně ukazuje vývoj počtu patnáctiletých žáků v Praze a v celé České republice (7):

Obrázek 1 – vývoj počtu studentů ve věku 15 let

Zdroj: Demografický vývoj: Jaké dopady může mít demografická krize na učňovské školství.

In: [Http://www.remeslozije.cz](http://www.remeslozije.cz) [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z:

<http://www.remeslozije.cz/img/demograf.jpg>

Z grafu v obrázku č. 1 je patrné, že demografická studie slibuje mírné zlepšování situace ve středním školství, co se počtu žáků týče. Problémem zde však stále zůstávají školy s obory pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Jak již bylo uvedeno, školy se snaží přijmout co nejvíce žáků, nehledě na stav jejich vědomostí. Střední škola tak dnes bez problémů přijme žáka, který by před pár lety sotva stačil na odborné učiliště. Škola je ráda – má zajištěnou existenci, žák je rád – studuje lepší školu, která je sice nad jeho možnosti, ale to zjistí po mnoha čtyřkách na vysvědčení až u závěrečných zkoušek či u maturity. Základní úroveň státní maturitní zkoušky s vypětím všech sil a porcí štěstí může zvládnout. Řada takovýchto žáků se přihlásí ke studiu vysokých škol, jelikož přijímací zkoušky jsou opět žádné či snadné – ze stejného důvodu, jako je tomu u středních škol. Inflace středního školství a vzdělání obecně je pak zřejmá, avšak výzkum této problematiky není stěžejním cílem této práce.

Výsledek této situace je takový, že celé spektrum žáků se v podstatě posunulo o stupeň výš. Žáci, kteří by běžně šli na učňovský obor, jdou na maturitní. Ti, kteří by

měli jít na obor „E“, jdou na běžný učňovský obor. A logicky zde chybí žáci pro školy určené žákům se speciálními vzdělávacími potřebami – jednoduše není odkud brát. Chyba zde rozhodně není v žácích – pokud je běžné odborné učiliště přijme bez přijímaček, proč na něj nejít. Přestože se jedná o problémového žáka, který toto učiliště velmi pravděpodobně nedokončí, jelikož je nad jeho síly, navíc ve třicetičlenné třídě se „ztratí v davu“.

Oproti tomu na oboru typu „E“ je maximální počet žáků ve třídě čtrnáct (8), realita pak bývá okolo deseti žáků ve třídě. Žáci zde proto dostávají mnohem více prostoru, látka je menšího rozsahu, je jim předkládána tak, aby byli schopni ji zvládnout. Žák se pak pohybuje mezi dětmi na stejné rozumové úrovni, nemusí být frustrovaný, jednoduše řečeno – obory „E“ mají ve školském systému své místo.

Avšak právě tyto školy jsou ohroženy na existenci, a to z jednoduchého důvodu – finančního. Jak bylo uvedeno výše, na tento typ škol se z jistých důvodů hlásí čím dál méně žáků, proto se tyto školy jednoduše budou muset sloučit s jinými, případně rovnou uzavřít.

Z čehož by se také dalo usoudit, že žáci jsou jednoduše častěji bez speciálních vzdělávacích potřeb. Opak je pravdou – počet žáků s poruchami chování, poruchami učení, mentální retardací apod. stále přibývá. (9) Avšak realita se díky kroku, který nabyl platnosti na začátku roku 2014, zdá být naprosto odlišná. Aby mohlo být dítě zařazeno do oborů pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, musí mít škola aktuální posudek z pedagogicko-psychologické poradny, případně ze speciálně pedagogického centra. A zde narážíme na problém. Nestačí, že dítě devět let navštěvovalo praktickou školu, nyní se musí objednat do poradny, v daný termín se nechat vyšetřit a přinést posudek do školy. Jakkoli se tento proces zdá být jednoduchým, je třeba si uvědomit, že celá řada žáků se speciálními vzdělávacími potřebami pochází ze sociálně velmi slabého prostředí, kde zákonní zástupci nefungují, jak by měli. Svě děti tak do poraden nevezmou buď z nezájmu, nebo z pocitu studu – sice vědí, že jejich dítě nějakou poruchou trpí, ale přece je škola nebude nutit, aby jejich dítě muselo mít „papír na hlavu“.

Dostáváme se tak do situace, která nahrává zastáncům možnosti, zvané integrace.

Integrace

Integrace žáka znamená zařazení žáka s postižením do školy běžného typu za předpokladu, že se tomuto žákovi dostane stejně kvalitního vzdělání, jako kdyby studoval na škole určené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.

Tato myšlenka zní správně – proč by dítě s postižením (ať už se bavíme o lehké mentální retardaci, poruchách chování, učení, či jiné poruše) nemohlo být mezi vrstevníky bez postižení, proč by nemohlo dostat šanci na normální život v normální škole?

Odpověď je jednoduchá – protože integrace prostě plošně fungovat nebude. Aby byla integrace žáka smysluplná, je zapotřebí splnit tolik podmínek (systematická spolupráce rodičů, vybavení a uspořádání třídy a školy, kooperace spolužáků, nižší počet žáků ve třídách, souhlas ředitele, doporučení poradenského pracoviště, příprava a kvalifikace pedagoga, atd.) (10), že v reálném prostředí je integrace pouhý přelud, iluze.

Jistě se najde pár jednotlivců, kteří jsou schopni integraci zvládnout, pokud budou zařazení do vhodné třídy, kde budou mít štěstí na spolužáky. Ze své vlastní zkušenosti pedagoga na škole s obory „E“ mohu říci, že integrace je proti zájmům žáka, kterého chceme integrovat. Je potřeba si uvědomit, že jsou to často žáci, kteří stěží zvládají čtení, sčítání pod sebe jim dělá velký problém apod. Integrace těchto žáků do běžné školy by se dala přirovnat k desetiletému hokejistovi, kterého zařadíte do týmu NHL a chcete, aby jej spoluhráči přijali, trenér vymyslel tréninkové metody speciálně pro nováčka, a předně – hodíte žáčka na led do zápasu – a to tempo ho jednoduše „semele“. V oborech pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je žák mezi svými, má šanci prospívat a prožít normální dospívání.

Jakousi vylepšenou verzí integrace je pak inkluze, která na rozdíl od integrování pár jedinců do školy (s tím, že integrovaný žák se musí trochu přizpůsobit chodu školy) počítá s radikálními změnami napříč celou školou tak, aby do nich žáci „zapadli“. (11)

Postižení a jeho druhy

Postižení ve smyslu zdravotního omezení existuje u lidí od nepaměti. Je třeba si uvědomit, že existovat bude s největší pravděpodobností i nadále, nehledě na pokrok

v lékařství či vývoj přesnějších diagnostických přístrojů a postupů. Pojem „postižený člověk“ se postupně začal nahrazovat pojmem „člověk s postižením“, neboť důležitější je to, že se jedná o lidskou bytost, než primárně uvádět fakt, že jedinec disponuje postižením. V současné době se preferují pojmy člověk se znevýhodněním, nebo člověk se speciálními potřebami. (10)

Ve smyslu pedagogickém se za postižené považují ty osoby, jež jsou v základních dovednostech (učení, komunikace, sociální, chování, psychomotorické schopnosti) natolik omezeny, že je velmi ztížena jejich spoluúčast v běžném životě (10).

Při výuce dětí se speciálními vzdělávacími potřebami se bavíme o dětech, kterým bylo diagnostikováno jedno, nebo více postižení. Druhy postižení lze rozdělit následujícím způsobem (10):

- Mentální postižení (lehké, středně těžké či těžké)
- Tělesné postižení, či chronické a dlouhodobé onemocnění (například v důsledku mozkové obrny)
- Narušená komunikační schopnost
- Sluchové postižení
- Zrakové postižení
- Poruchy chování
- Specifické poruchy učení nebo chování (zejména poruchy čtení, psaní a potíže při operacích s čísly, cca 3-4 % populace) (12)
- Kombinace těchto vad

Častou diagnózou je v dnešní době rovněž ADHD, který se projevuje vzhledem k věku vývoji jedince vysokou nepozorností, hyperaktivitou a impulzivitou. (13) U dětí s postižením je nutné rozvíjet kognitivní i intelektové funkce. (14)

Speciální pedagogika

Speciální pedagogika je nauka o zákonitostech výchovy, vzdělávání a celkového rozvoje jedinců s postižením, ať už smyslovým, tělesným nebo rozumovým. (15)

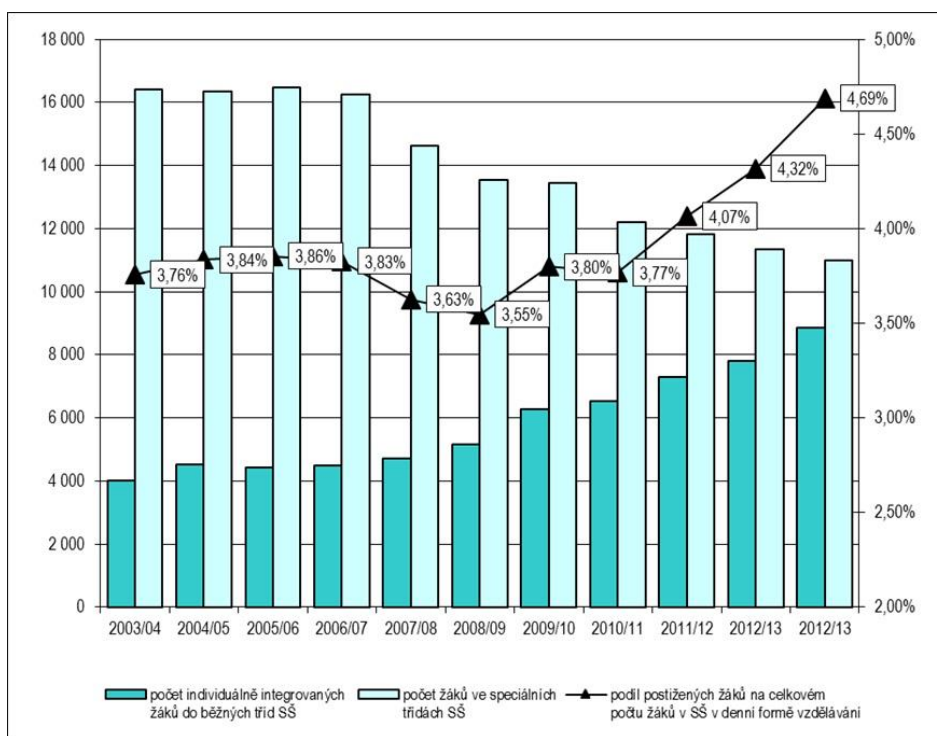
Aby byl učitel kompetentní k výuce na oborech pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, musí nad rámec studia pedagogické fakulty absolvovat

doplňkové (většinou třísemestrové) studium speciální pedagogiky, zakončenou po obhajobě závěrečné práce státní závěrečnou zkouškou.

V rámci studia tohoto oboru se pedagog zdokonalí ve znalostech způsobů práce s dětmi s postižením, druhích postižení, metodách vedení vyučovací hodiny s přítomností jednoho či více žáků s postižením atd., nicméně pedagog se musí vzdělávat celý život. (16)

Současný systém je tedy založený na tom, že uznáváme speciální potřeby takových žáků. Nyní by měl nastoupit systém nový, který dříve či později povede ke zrušení škol, určených primárně právě pro žáky, kteří speciální přístup potřebují.

Žáků s postižením přitom neustále přibývá – od poruch chování, poruch učení, mentálního postižení, až po postižení zdravotního charakteru, což zobrazuje obr. č. 2. (17)

Obrázek 2 - Relativní podíl postižených žáků na středních školách

Zdroj: Údaje o výuce jazyků a o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. In:

<http://www.msmt.cz> [online]. [cit. 2015-04-11]. Dostupné z:

<http://www.msmt.cz/file/33012/download/>

Křivka grafu jasně ukazuje rostoucí tendence integrovat žáky s postižením do běžných tříd, avšak zároveň naznačuje rostoucí podíl žáků s postižením na středních školách. Hodnoty v grafu reprezentují jen žáky, kteří mají poruchu diagnostikovanou, avšak nedokáže postihnout ty, jež se odmítají nechat vyšetřit. To se stává z několika důvodů. První možností může být fakt, že rodič z principu odmítá připustit, že by „zrovna jeho dítě“ mohlo poruchou trpět a má obavy, že v systému speciálního školství by se jeho potomkovi nedostalo řádného vzdělání. Dalším častým důvodem, pro který žák nemá diagnostické vyšetření z poradny, jsou slabé sociální poměry v rodině žáka – rodiče se jednoduše o dítě dostatečně nestarají a nemají zájem absolvovat s ním jakékoli „zbytečné“ vyšetření.

Reálná situace ve školství je tedy odlišná a relativní podíl žáků s postižením je ve skutečnosti vyšší, než zde uvedené hodnoty. Nelze s přesností odhadnout, na kolik se reálná situace liší. S jistotou však lze říci, že pokud relativní četnost žáků s postižením nezačne klesat, tak na základě demografických údajů, uvedených v obr. č. 1, po roce 2015 bude nutně docházet k růstu počtu žáků s postižením na středních školách.

Nebude pak možné spoléhat se pouze na integrování žáků s postižením do běžných tříd, neboť není v možnostech škol mít v každé třídě integrovány dva až tři žáky, v každé třídě mít speciálního pedagoga, asistenta pedagoga, a stále zajistit kvalitní vzdělávání jak žáků s postižením, tak jejich spolužáků. Pedagog rovněž musí zvládat situace vznikající na základě odlišných etnických a kulturních prostředí, ze kterých žáci pocházejí. (18)

Jak je uvedeno v kapitole 1.3.1, pro úspěšnou integraci je nutné splnit velké množství podmínek, které při vysokém počtu žáků s postižením nebude reálně možné dodržet.

Ochrana obyvatelstva ve výuce

Výuka na všech typech škol se dnes řídí tzv. „Rámcovými vzdělávacími programy“ (dále jen RVP). Jedná se o dokument, jež přesně vymezuje témata, učivo a předpokládané výsledky vzdělávání u všech typů vzdělávání (pro základní školy, střední školy i odborné vzdělávání).

RVP jsou vydávány Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v souladu s ustanovením § 4 odstavce 3 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. (19)

Tématika ochrany obyvatelstva v současné chvíli spadá do kapitoly „Vzdělávání pro zdraví“, podkapitola „Péče o zdraví“. (20)

Realita je taková, že tato tematika bývá na odborných učilištích s „E“ obory zařazena do předmětu tělesná výchova. Hodinová dotace pro toto téma se počítá v řádu jednotek hodin. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, tedy studenti oborů „E“, mají proto velkou nevýhodu při studiu této problematiky. Malá hodinová dotace totiž v kombinaci s nízkým intelektem a podprůměrnými rozumovými schopnostmi dává žákům jen malou šanci se v tématu zorientovat. Je pak běžné, že žáci neznají ani ta nejdůležitější telefonní čísla tísňových linek, stejně jako neovládají základy první pomoci, apod. Jednoduchý a atraktivní výukový materiál pro tyto žáky by mohl pomoci učitelům zvýšit povědomí daných žáků o ochraně obyvatelstva a zvýšit tak jejich šanci zdárně zvládnout případné mimořádné situace, do kterých se v životě dostanou. Následuje přehled učiva, zařazeného do rámcového vzdělávacího programu pro obory vzdělání „E“.

Zásady jednání v situacích osobního ohrožení a za mimořádných událostí.

Žáky by měl mít představu, do jakých situací osobního ohrožení se v dnešním světě může dostat. Měl by zvládnout znalost čísel tísňových linek (dokázat přiřadit čísla 112, 50, 155 a 158 k jednotlivým složkám IZS) a mít představu, jak by měl telefonický hovor na tísňovou linku vypadat. (21)

Dále by měl znát pojem individuální a improvizované ochrany a znát příklady situací nutných k jejich použití. (22)

Mimořádné události (živelní pohromy, havárie, krizové situace aj.)

Žák by měl dokázat svými slovy definovat mimořádnou událost a vyjmenovat některé případy, které lze za mimořádnou událost označit. Měl by být schopný posoudit, které mimořádné události jsou v České republice více, a které méně pravděpodobné a dokázat odpovědět, jak se při dané situaci zachovat.

Měl by být schopný popsat povodeň, případně znát stupně povodňové aktivity a základní typy povodní.

Žák by měl mít rovněž přehled v krizových stavech (stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu, válečný stav) a důvodech, kdy se vyhláší. (23) Žák by měl rovněž dokázat vymežit krizovou situaci jako mimořádnou událost přesahující běžné síly a prostředky IZS. (24)

Základní úkoly ochrany obyvatelstva (varování, evakuace)

Mezi další znalosti, které by měl žák zvládnout z oblasti ochrany obyvatelstva, patří především znalost systému varování a vyrozumění, spojené se správných jednáním v případech, že se signál „všeobecná výstraha“ rozezní.

V souvislosti s tímto tématem by žák měl být schopen popsat, co je to evakuace, evakuační zavazadlo, k čemu takové zavazadlo slouží a jaký by měl být jeho obsah. (25)

První pomoc (úrazy a náhlé zdravotní příhody, poranění při hromadném zasažení obyvatel, stavy bezprostředně ohrožující život)

Žák by měl znát zásady první pomoci při různých (i méně častých) typech úrazů, dokázat pojmenovat vybavení lékárničky a popsat postup při ošetření častých úrazů, jako jsou odřeniny, drobné řezné rány či lehké popáleniny. Rovněž by měl dokázat popsat základy neodkladné resuscitace. (26)

Žák by měl dále poznat příznaky náhlých zdravotních příhod, postup při první pomoci v případě úžehu či úpalu, dále pak častá poranění při hromadných mimořádných

událostech, v neposlední řadě stavy, které bezprostředně ohrožují život. V takových případech by měl zvládnout provedení život zachraňujících úkonů. (27)

Žák by měl rovněž dokázat popsat postup při řešení situace, kdy se stane účastníkem dopravní nehody či jejím svědkem a dokázat pochopit, že reálně může nastat situace, kdy budou vyžadovány jeho znalosti v oblasti první pomoci, ať už ji bude potřeba poskytnout rodinným příslušníkům, kolegům či neznámým spoluobčanům. (28)

Žák by po absolvování studia měl být schopný rozpoznat hrozící nebezpečí a racionálně reagovat v situacích osobního ohrožení a za mimořádných událostí, dále by měl být schopný poskytnout první pomoc sobě i ostatním.

Terorismus

Terorismus je jevem, který nemůže být v současném světě opomíjen. (29) Žák by měl být schopen popsat rozdíl mezi válkou a terorismem a dokázat vlastními slovy terorismus definovat (ideální je pochopení, že terorismus má podněcovat v lidech pocit strachu). (30)

2 Výzkumná otázka a metodika výzkumu

Pro zvýšení efektivity při tvorbě studijního textu pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsem se rozhodl uskutečnit výzkum, jehož cílem bylo zjistit stav znalostí žáků se speciálními vzdělávacími potřebami o problematice ochrany obyvatelstva.

Výzkumná otázka

Jsou žáci se speciálními vzdělávacími potřebami při správném přístupu a se speciálním výukovým materiálem schopni naučit se a zapamatovat si do života zásadní informace z oblasti ochrany obyvatelstva?

Metoda zkoumání

Jelikož předmětem zkoumání zde byly znalosti žáků, byla pro pedagogický výzkum zvolena kvantitativní metoda dotazníkového šetření.

Cílová skupina

Dotazníkové šetření proběhlo mezi žáky odborného učiliště, studujícími obory pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Jedná se o žáky ve věku od 15 do 18 let, kterým bylo pedagogicko-psychologickou poradnou či speciálně pedagogickým centrem diagnostikováno postižení. Mnoho z dotazovaných žáků v rámci povinné školní docházky navštěvovalo praktickou školu.

Způsob sběru dat

Ke sběru dat byl sestaven dotazník, který byl předložen přímo žákům. Některé vyplněné dotazníky jsou pro ilustraci k dispozici v příloze této práce.

Dotazník

Dotazník je tvořený patnácti otevřenými otázkami. Otázky byly sestaveny na základě témat (spadajících do problematiky ochrany obyvatelstva) rámcového vzdělávacího programu pro obory určené žákům se speciálními vzdělávacími

potřebami. Otevřené otázky byly zvoleny i přes obtížnější statistické zpracování, jelikož u standardizovaného dotazníku by vzhledem k cílové skupině mohly být výsledky šetření zavádějící.

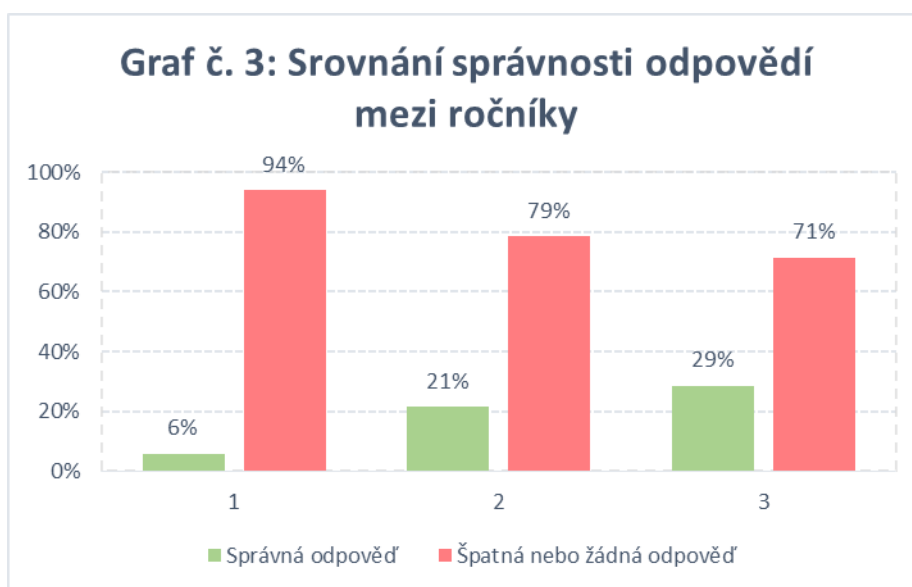
3 Výsledky

Vyhodnocení dotazníkového šetření je rozčleněno do vyhodnocení jednotlivých otázek, následně pro jednotlivé ročníky tříletých oborů pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, a nakonec jako celek.

Otázka číslo 1: Co je to mimořádná událost?

Otázka na základní pojem, která však žákům dělala velké problémy. Žádný žák nedokázal správně definovat mimořádnou událost, avšak jako správná odpověď byla hodnocena i taková, kdy žák uvedl konkrétní příklad mimořádné události. Nemały počet žáků uváděl jako příklad mimořádné události narozeniny, příjezd slavné osobnosti a podobně.

Srovnání četnosti správných a špatných odpovědí na první otázku napříč mezi ročníky znázorňuje obr. č. 3.

Obrázek 3: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky

Zdroj: vlastní výzkum

Celkovou úspěšnost žáků bez rozdílu studovaného ročníku zobrazuje obr. č. 4.

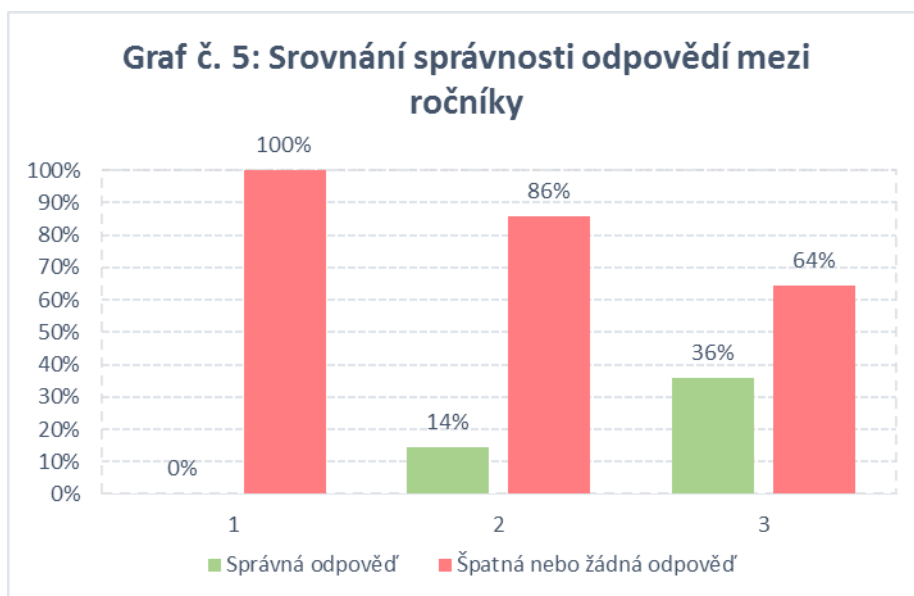

Obrázek 4: Celková úspěšnost - otázka č. 1

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka číslo 2: Jak se zachovat, když se rozezní sirény systému varování a vyrozumění?

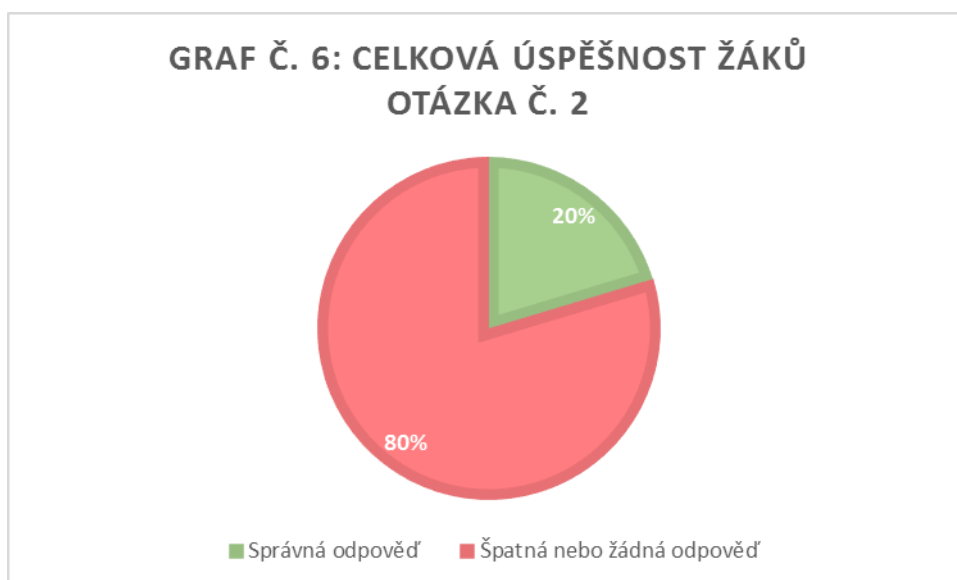
Na tuto otázku odpovědělo správně dvacet procent žáků. Mezi žáky prvních ročníků se nenašel žádný, který by dokázal odpovědět správně, vyskytovaly se zde odpovědi typu „vyjít ven z budovy“ nebo neúplné odpovědi jako „zachovat klid“. Srovnání úspěšnosti odpovědí mezi jednotlivými ročníky zobrazuje obr. č. 5.

Obrázek 5: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky

Zdroj: vlastní výzkum

Celovou úspěšnost žáků při odpovídání na otázku č. 2 znázorňuje obr. č. 6.

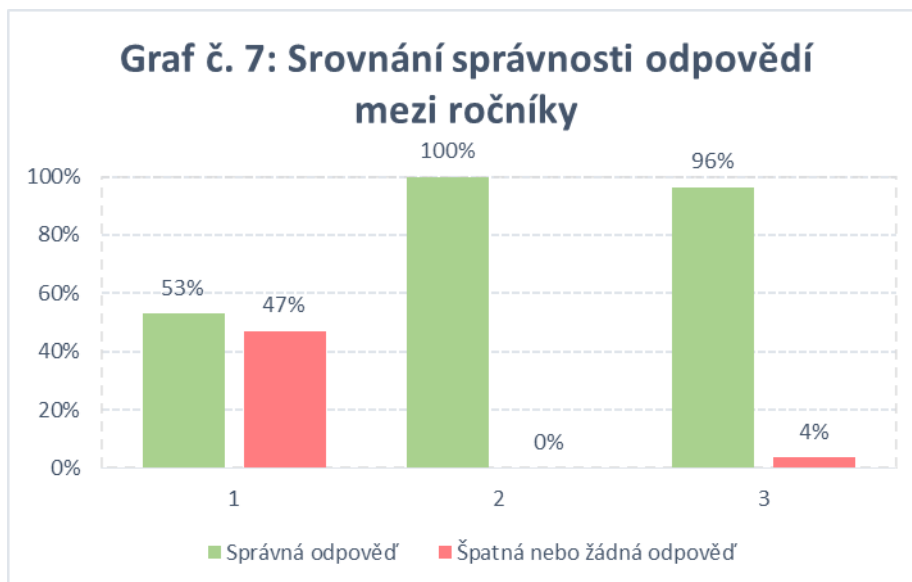

Obrázek 6: Celková úspěšnost - otázka č. 2

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázka číslo 3: Jaká čísla tísňových linek znáš?

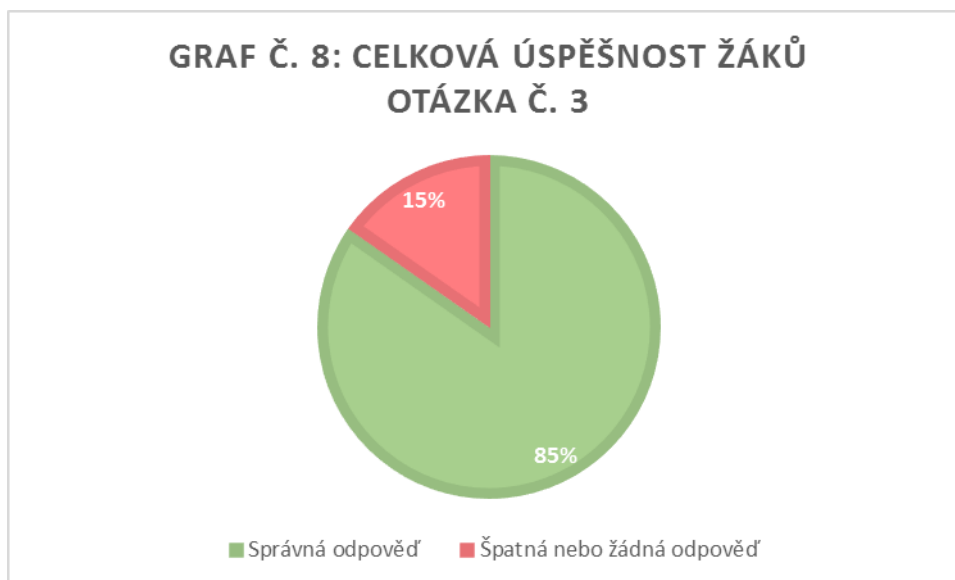
Znalost čísel linek tísňového volání byla nejvyšší ze všech položených otázek. Tuto znalost celkově projevilo 85 % dotázaných. Nejnižší znalost projevili žáci prvních ročníků, což ukazuje obr. č. 7.

Obrázek 7: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky

Zdroj: vlastní výzkum

Názorné zobrazení celkové úspěšnosti odpovědí na otázku č. 2 ukazuje obr. č. 8.

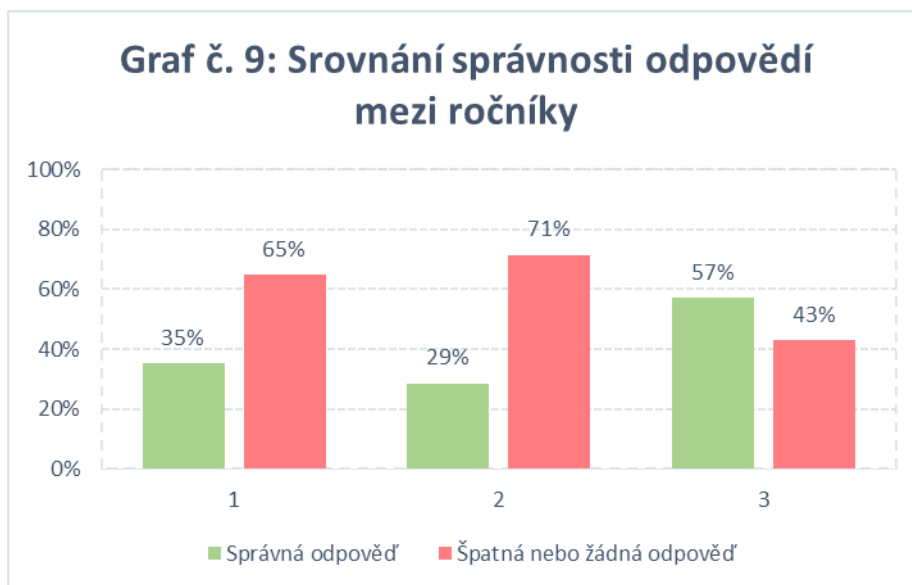

Obrázek 8: Celková úspěšnost - otázka č. 3

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka číslo 4: Co je to evakuační zavazadlo?

Na otázku číslo 4 dokázala správně odpovědět necelá polovina z celkového počtu dotázaných. Žáci často dokázali vyjmenovat, co by zavazadlo mělo obsahovat, avšak k čemu by mělo sloužit vyjádřit nedokázali. Porovnání úspěšnosti mezi žáky jednotlivých ročníků zobrazuje obr. č.9.

Obrázek 9: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky

Zdroj: vlastní výzkum

Přehled o celkové úspěšnosti žáků všech ročníků při odpovídání na tuto otázku přináší obr. č. 10.

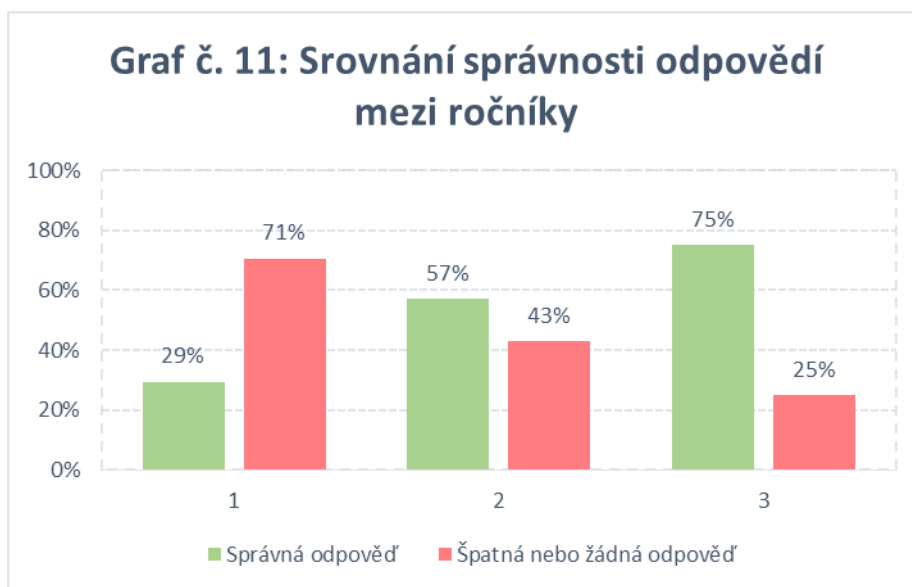

Obrázek 10: Celková úspěšnost - otázka č. 4

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka číslo 5: Co by mělo evakuační zavazadlo obsahovat? (zkus napsat co nejvíce věcí)

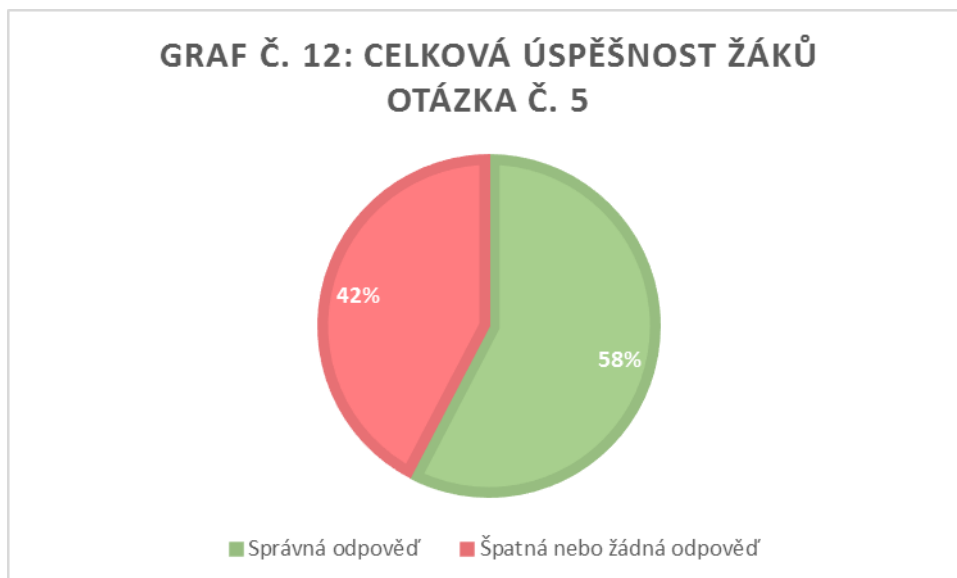
Na tuto otázku dokázalo správně odpovědět více než polovina dotazovaných žáků. Z obrázku číslo 11 je patrný nárůst správných odpovědí s rostoucím věkem žáků. Ve třetích ročnících byl počet správných odpovědí více než dvojnásobný oproti prvním ročníkům.

Obrázek 11: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky

Zdroj: vlastní výzkum

Přehled o celkové úspěšnosti žáků všech ročníků při odpovídání na tuto otázku přináší obr. č. 12.

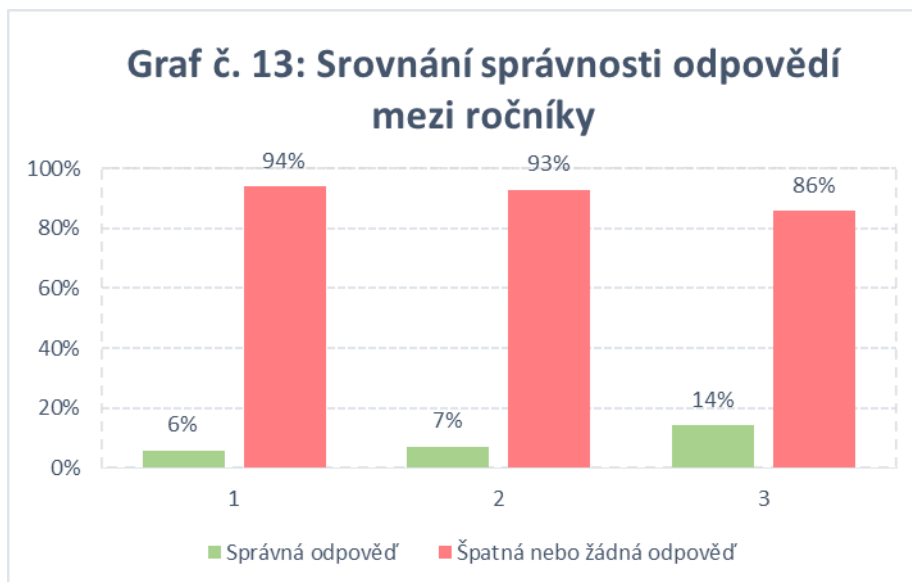

Obrázek 12: Celková úspěšnost - otázka č. 5

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka číslo 6: K čemu má sloužit improvizovaná ochrana?

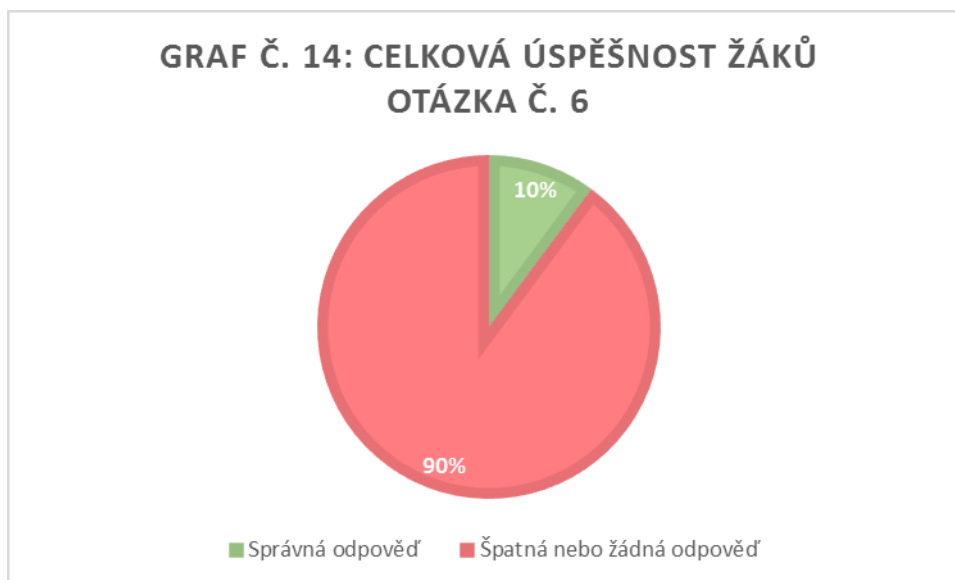
U této otázky dominovaly špatné, případně žádné odpovědi. Žáci, kteří odpovídali špatně, se pak často domnívali, že slovo „ochrana“ je zde ve spojení s ochranou proti početí. Srovnání úspěšnosti odpovědí mezi jednotlivými ročníky přináší obr. č. 13.

Obrázek 13: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky

Zdroj: vlastní výzkum

Přehled o celkové úspěšnosti žáků při odpovídání na tuto otázku přináší obr. č. 14.

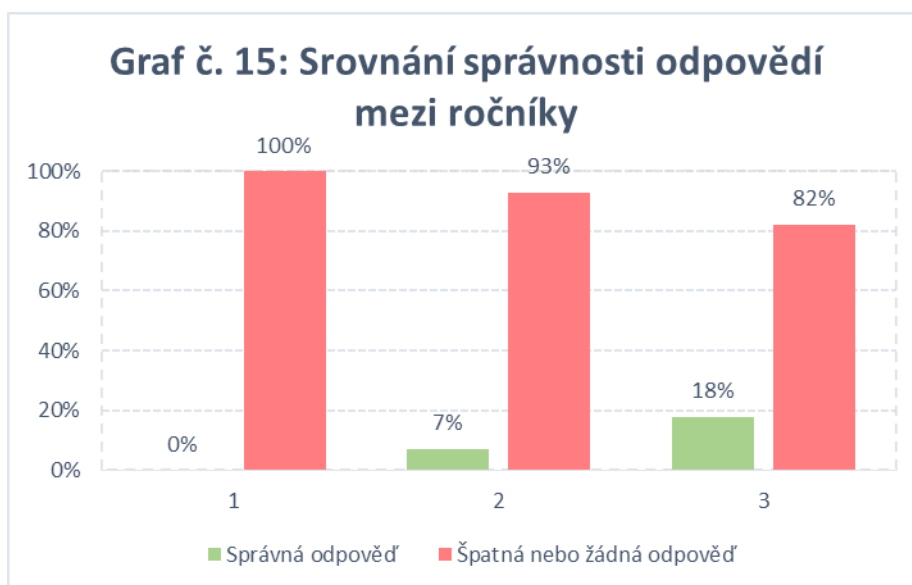

Obrázek 14: Celková úspěšnost - otázka č. 6

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka číslo 7: Zkus vyjmenovat alespoň tři prvky individuální ochrany

U této otázky, stejně jako u otázky předchozí, byla celková úspěšnost žáků na úrovni 10 %. Žáci zde relativně často vyjmenovávali prvky, sloužící proti početí, avšak je zde patrný mírný nárůst správných odpovědí s přibývajícím věkem, jak znázorňuje obr. č 15.

Obrázek 15: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky

Zdroj: vlastní výzkum

Přehled o celkové úspěšnosti žáků všech ročníků při odpovídání na tuto otázku přináší obr. č. 16.

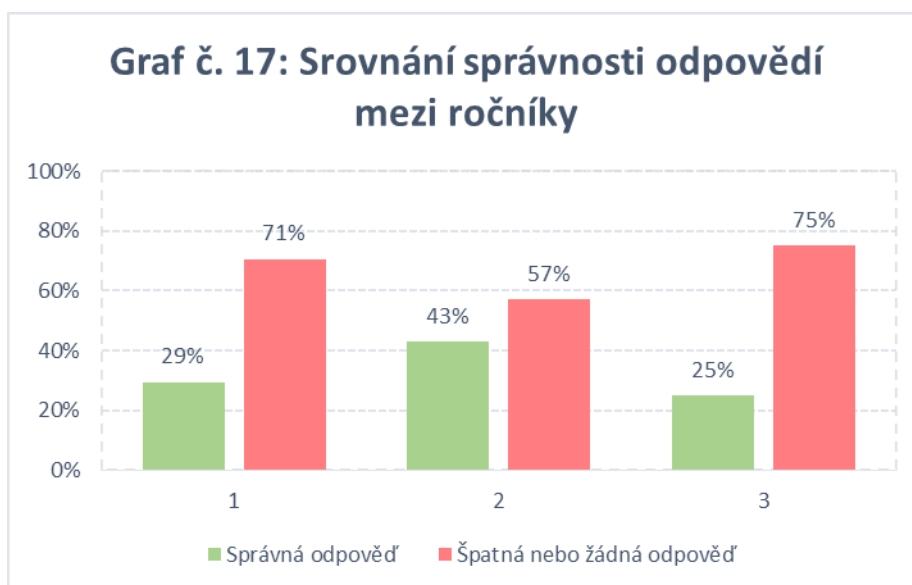

Obrázek 16: Celková úspěšnost - otázka č. 7

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka číslo 8: Který symbol znamená „zdraví škodlivý“?

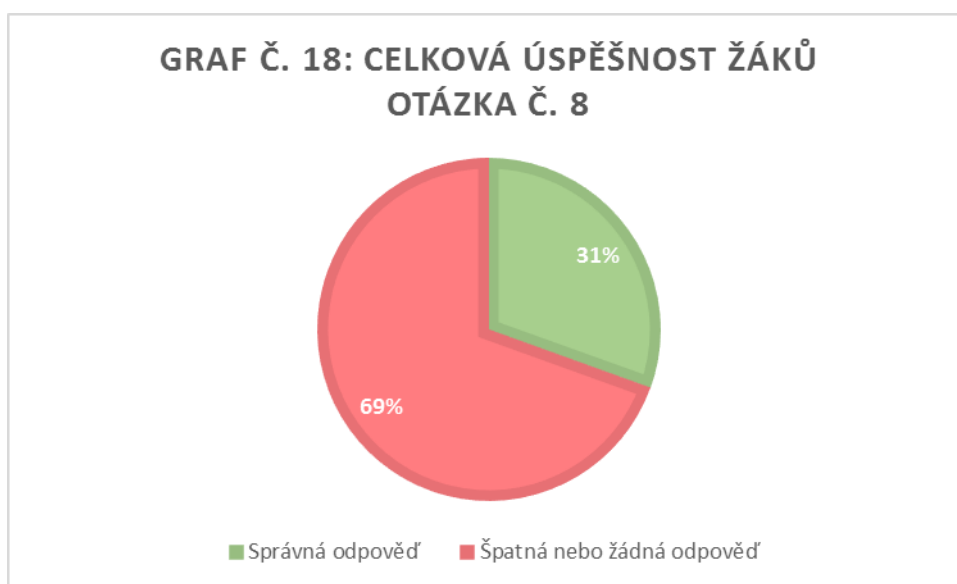
U této otázky, která byla jedinou uzavřenou otázkou v dotazníku (možnost výběru ze 4 obrázků), dokázala správně odpovědět necelá třetina ze všech dotazovaných. Srovnání úspěšnosti odpovědí mezi jednotlivými ročníky přináší obr. č. 17.

Obrázek 17: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky

Zdroj: vlastní výzkum

Přehled o celkové úspěšnosti žáků všech ročníků při odpovídání na tuto otázku přináší obr. č. 18.

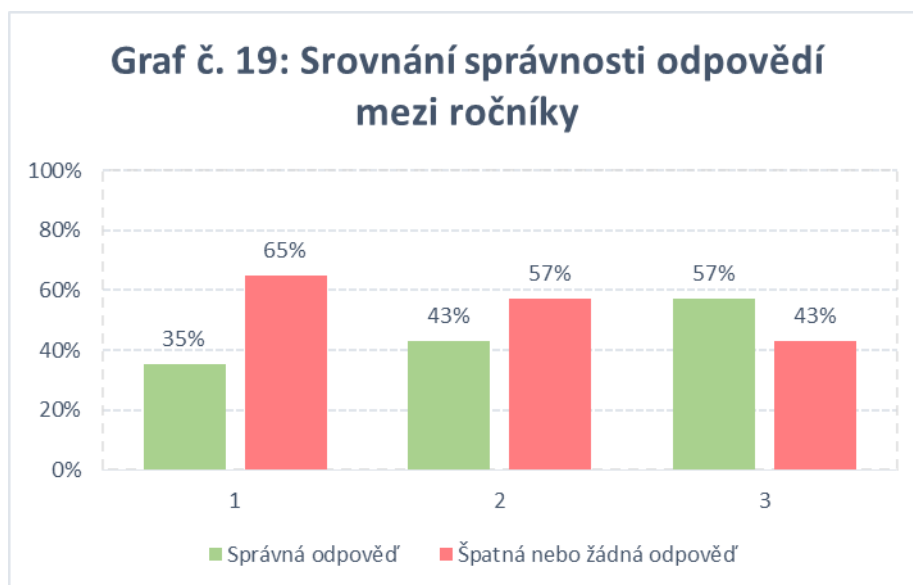

Obrázek 18: Celková úspěšnost - otázka č. 8

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka číslo 9: Je ve Tvém kraji nějaké výrobní zařízení (např. továrna,...), které by mohlo být zdrojem nebezpečí?

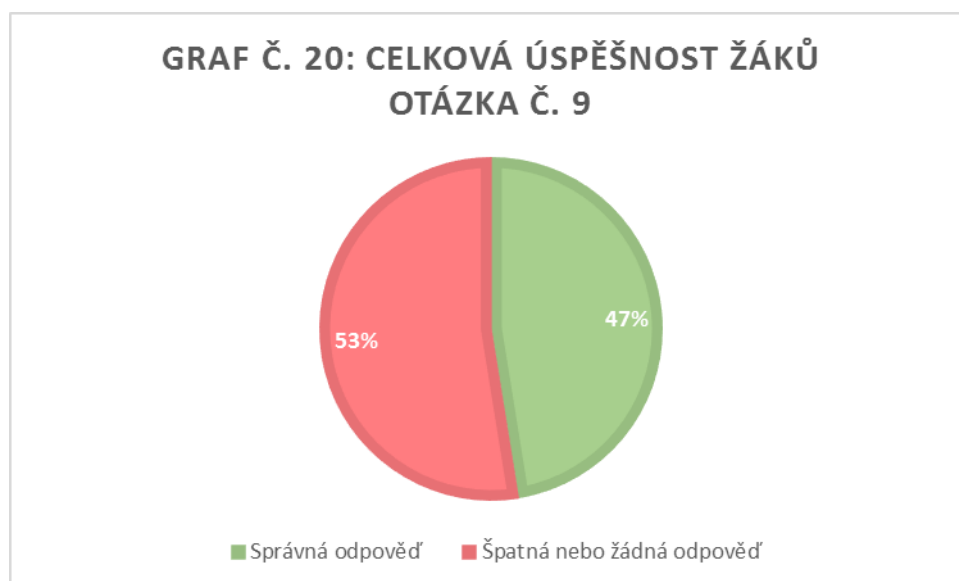
Na tuto otázku dokázala správně odpovědět necelá polovina dotazovaných. Obr. č. 19 ukazuje mírný nárůst úspěšnosti žáků s postupem do vyšších ročníků.

Obrázek 19: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky

Zdroj: vlastní výzkum

Přehled o celkové úspěšnosti žáků všech ročníků při odpovídání na tuto otázku přináší obr. č. 20.

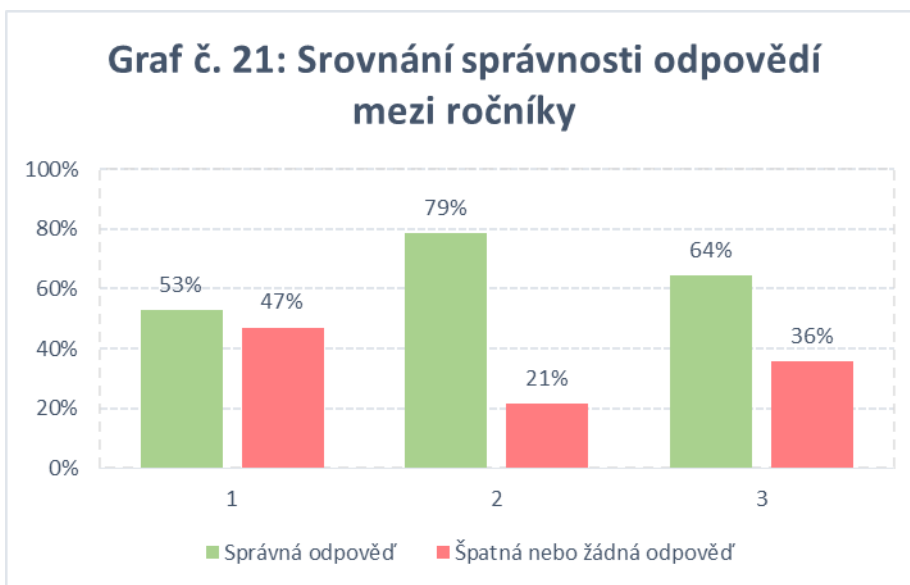

Obrázek 20: Celková úspěšnost - otázka č. 9

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka číslo 10: Co je to povodeň?

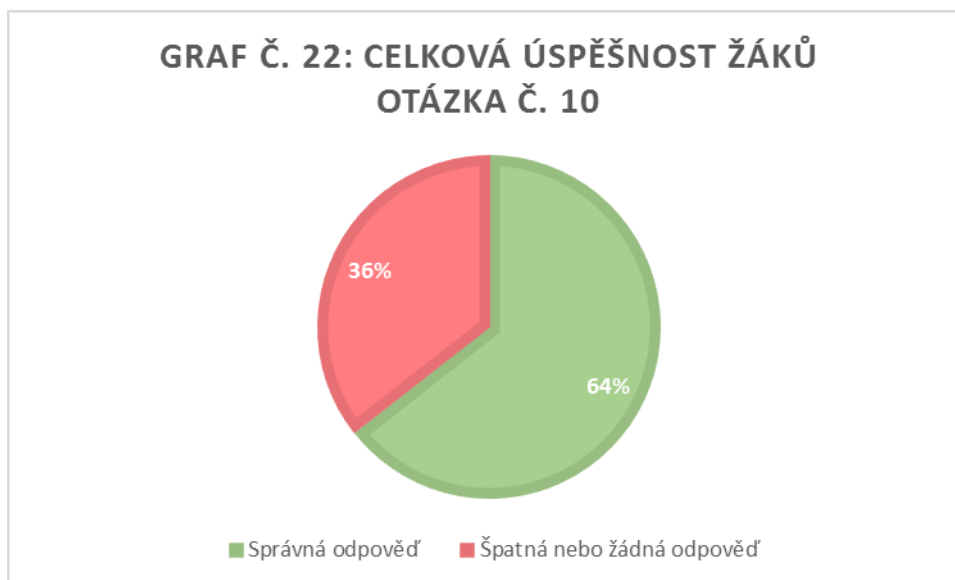
Co je to povodeň dokázaly úspěšně vyjádřit přibližně dvě třetiny žáků. Srovnání počtu správných odpovědí mezi jednotlivými ročníky znázorňuje obr. č. 21.

Obrázek 21: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky

Zdroj: vlastní výzkum

Přehled o celkové úspěšnosti žáků všech ročníků při odpovídání na tuto otázku přináší obr. č. 22.

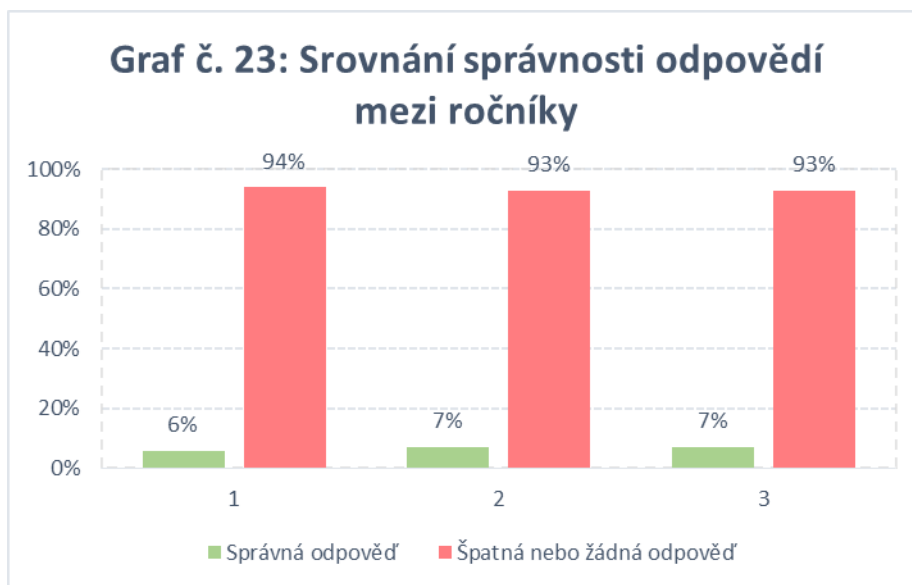

Obrázek 22: Celková úspěšnost - otázka č. 10

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka číslo 11: Co je to pandemie?

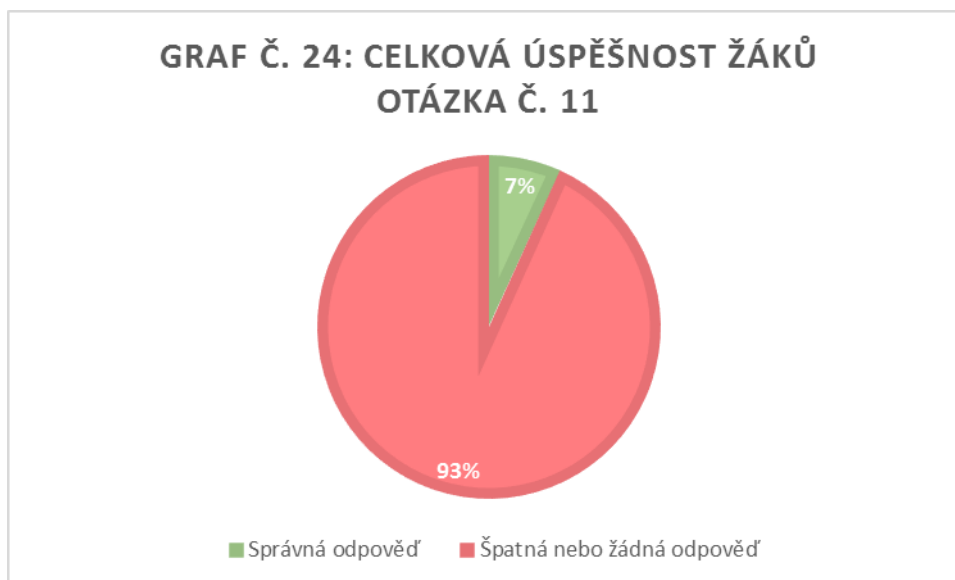
Na tuto otázku dokázalo správně odpovědět 7 % z celkového počtu dotázaných. Častá odpověď byla: „Je to nemoc“. Neznalost pojmu napříč ročníky ukazuje obr. č. 23.

Obrázek 23: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky

Zdroj: vlastní výzkum

Přehled o celkové úspěšnosti žáků všech ročníků při odpovídání na tuto otázku přináší obr. č. 24.

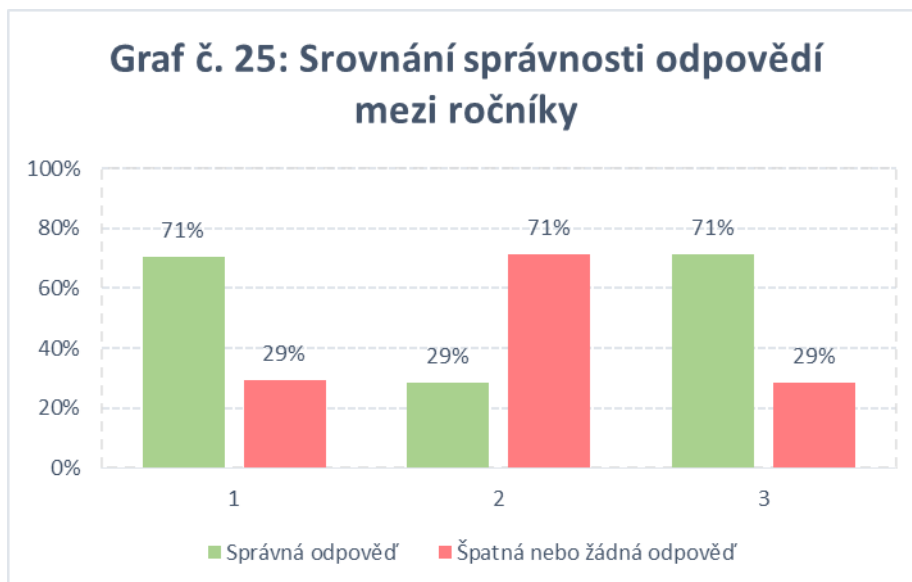

Obrázek 24: Celková úspěšnost - otázka č. 11

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka číslo 12: Jaká je první pomoc při ošetření žilního krvácení?

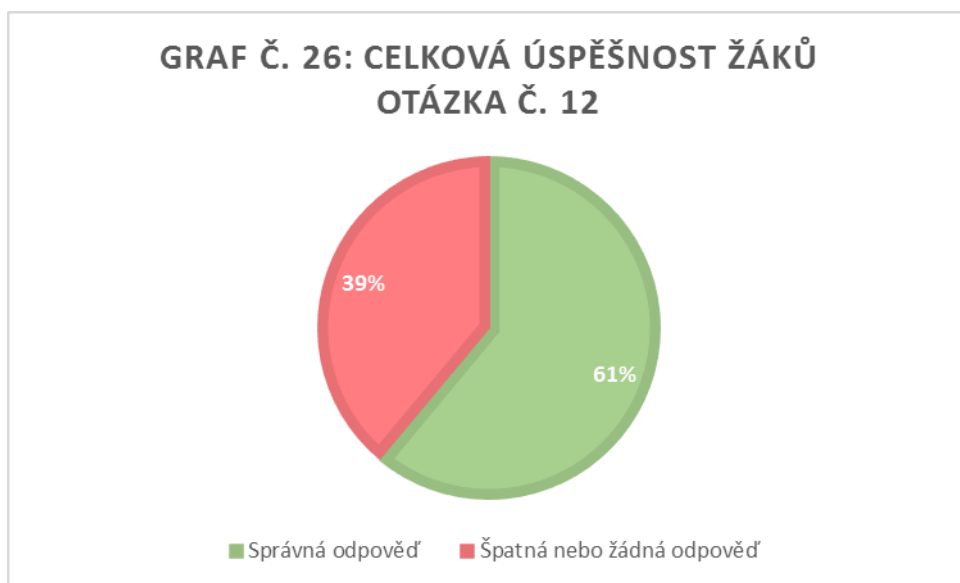
Na otázku z oblasti poskytování první pomoci dokázalo správně odpovědět více než polovina dotazovaných. Přehled o úspěšnosti jednotlivých ročníků znázorňuje obr. č. 25.

Obrázek 25: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky

Zdroj: vlastní výzkum

Přehled o celkové úspěšnosti žáků všech ročníků při odpovídání na tuto otázku přináší obr. č. 26.

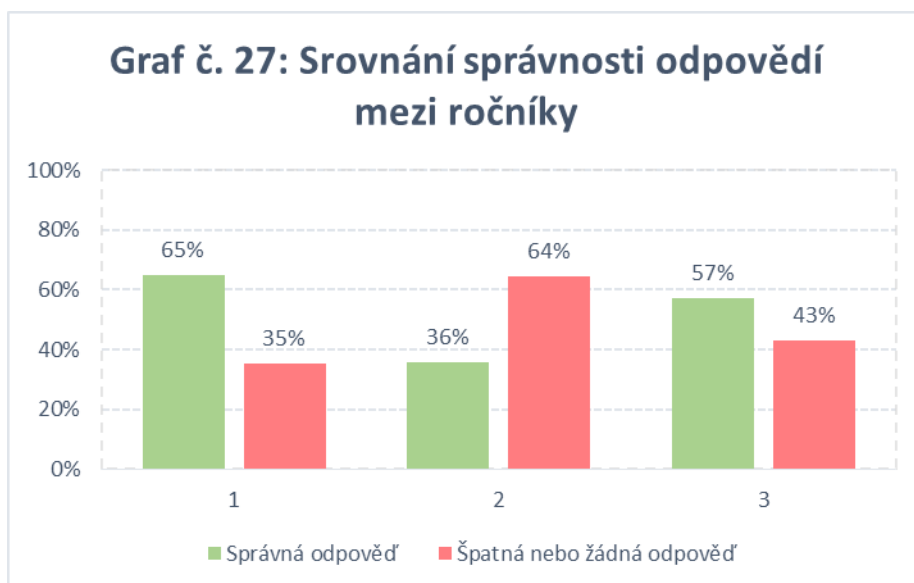

Obrázek 26: Celková úspěšnost - otázka č. 12

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka číslo 13: Jak pomůžeš člověku, který právě omdlel?

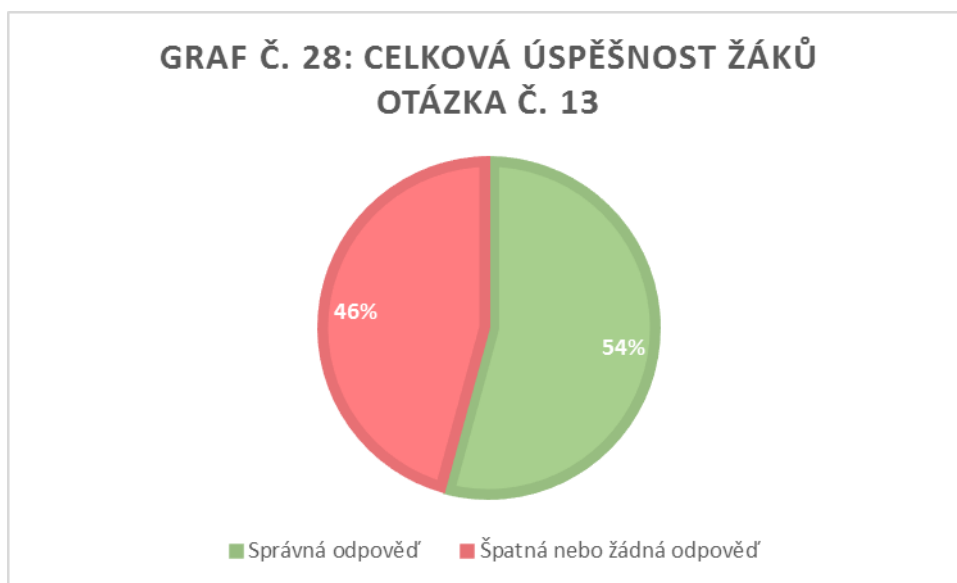
Na tuto otázku dokázala správně odpovědět nadpoloviční většina dotázaných. Přehled o úspěšnosti jednotlivých ročníků znázorňuje obr. č. 27.

Obrázek 27: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky

Zdroj: vlastní výzkum

Přehled o celkové úspěšnosti žáků při odpovídání na tuto otázku bez rozdílu ročníků přináší obr. č. 28.

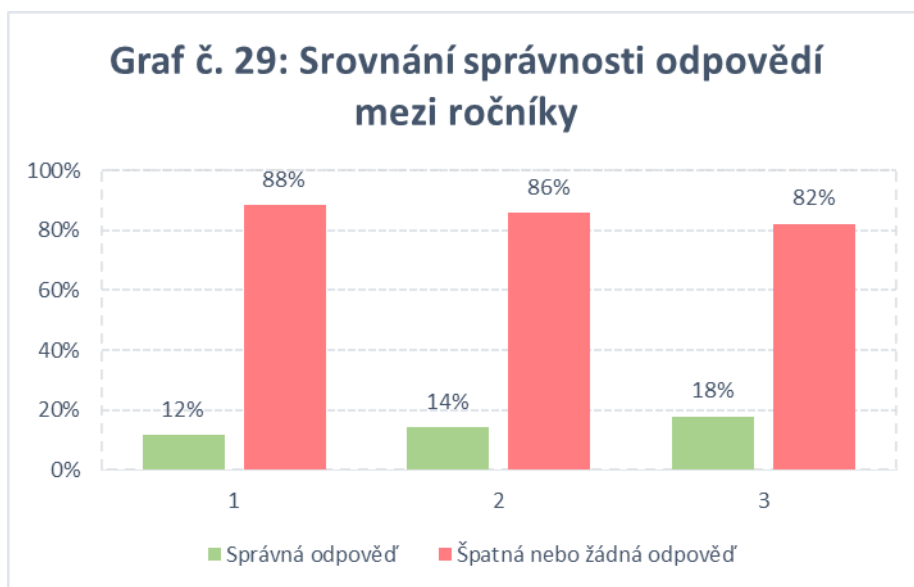

Obrázek 28: Celková úspěšnost - otázka č. 13

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka číslo 14: Co je to terorismus?

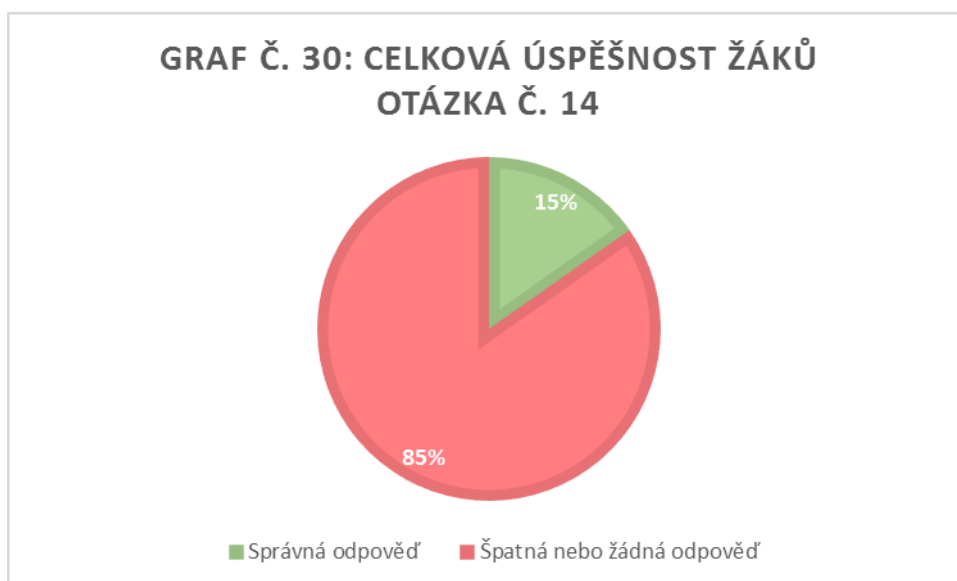
Otázku definování terorismu dokázalo úspěšně zodpovědět méně než pětina dotazovaných žáků. Žáci velmi často nevedli žádnou odpověď, případně napsali „nevím“. Úspěšnost žáků z jednotlivých ročníků dokumentuje obr. č. 29.

Obrázek 29: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky

Zdroj: vlastní výzkum

Přehled o celkové úspěšnosti žáků při odpovídání na tuto otázku bez rozdílu ročníků přináší obr. č. 30.

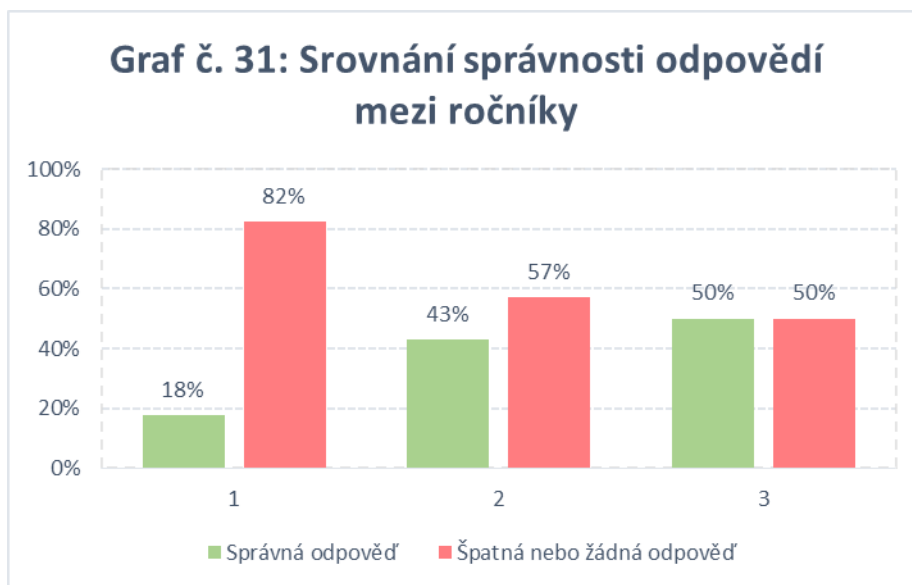

Obrázek 30: Celková úspěšnost - otázka č. 14

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka číslo 15: Jaká událost je spojená s datem 11. září 2001?

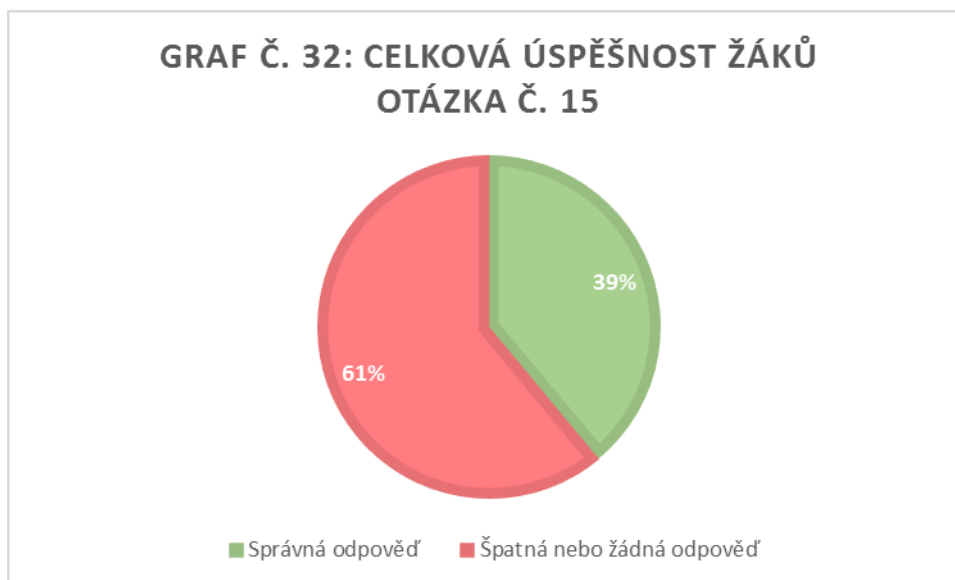
Na otázku dokázalo správně odpovědět více než třetina dotazovaných. Povědomí o události z 11. září 2011 napříč ročníky znázorňuje obr. č. 31.

Obrázek 31: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky

Zdroj: vlastní výzkum

Přehled o celkové úspěšnosti žáků při odpovídání na tuto otázku bez rozdílu ročníků přináší obr. č. 32.

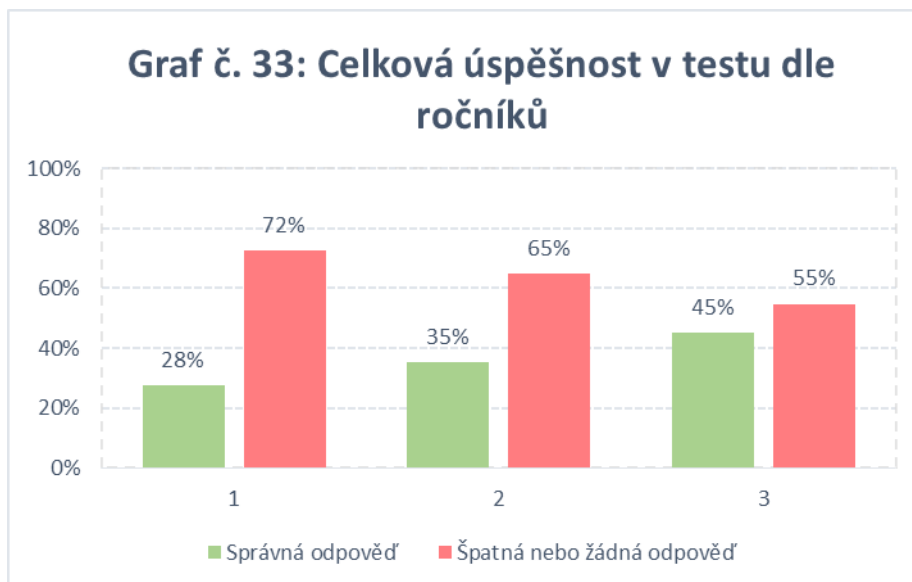

Obrázek 32: Celková úspěšnost - otázka č. 15

Zdroj: vlastní výzkum

Celkové výsledky dotazníkového šetření

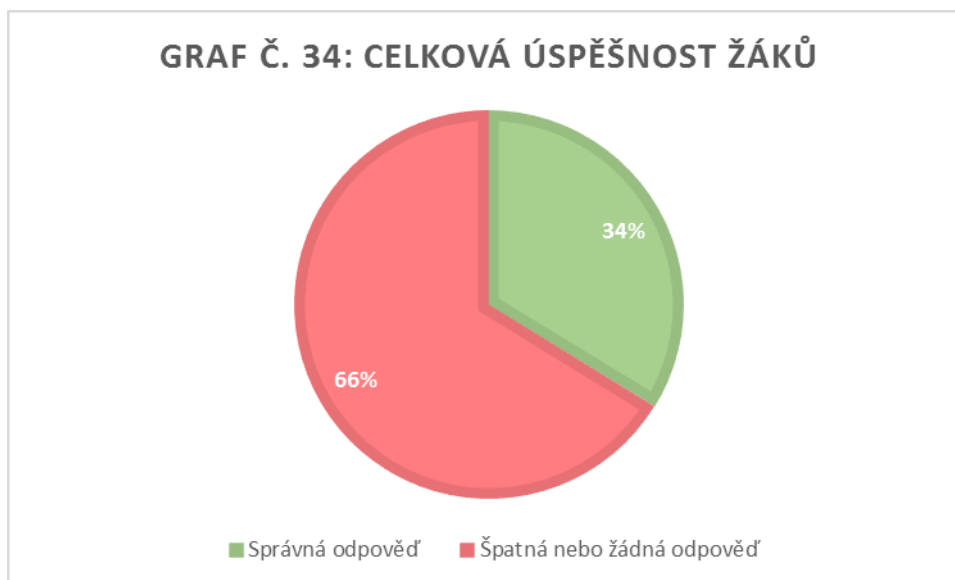
Celková úspěšnost žáků jednotlivých ročníků je znázorněna v obr. č. 33. Úspěšnost žáků prvních ročníků se pohybuje pod hranicí 30 %, ve druhém ročníku je to 35 % a ve třetím ročníku dosahuje 45 %.

Obrázek 33: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky

Zdroj: vlastní výzkum

Celková úspěšnost dotázaných žáků ze všech otázek je znázorněna v obr. č. 34.

Obrázek 34: Celková úspěšnost

Zdroj: vlastní výzkum

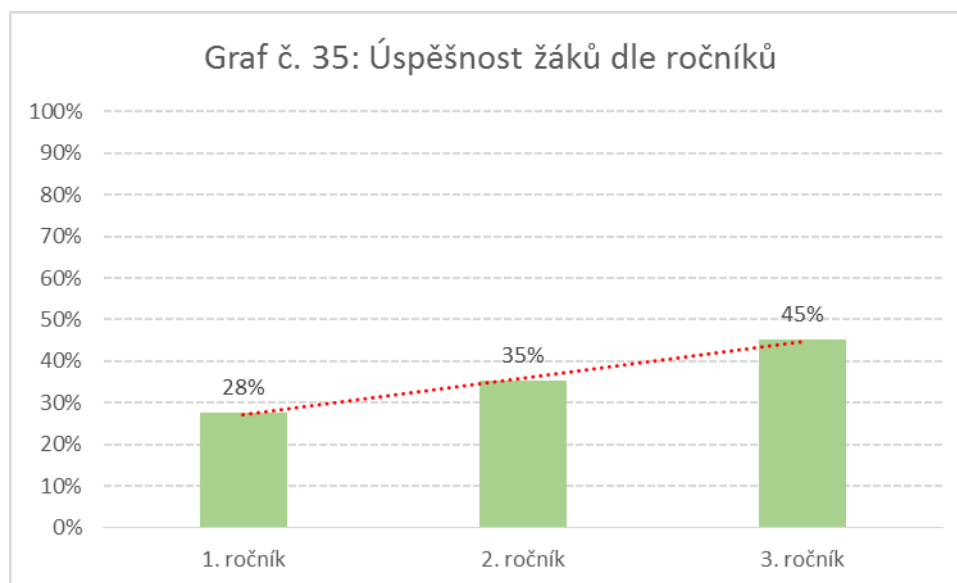
4 Diskuze

Pro efektivnější tvorbu pracovního sešitu s tematikou ochrany obyvatelstva pro žáky se speciálními potřebami bylo provedeno dotazníkové šetření. Šetření bylo podrobena sto žáků různých oborů typu „E“ na odborném učilišti. Šetření bylo anonymní, pouze s uvedením ročníku.

Dotazník byl sestaven tak, aby korespondoval s látkou, již by měli žáci těchto oborů v průběhu studia zvládnout. Dotazník (příklad vyplněných dotazníků viz příloha č. 1) obsahuje 15 otázek, přičemž žáci měli záměrně možnost otevřené odpovědi – výběr z několika možností by mohl vzhledem k relativně nízkému počtu respondentů dramaticky pozměnit odraz reálných znalostí žáků. Volbou otevřených otázek bylo však velmi ztíženo vyhodnocování správných odpovědí, jelikož někteří z dotazovaných žáků mají výrazné problémy jak s českým jazykem, tak se psaním obecně. Dva žáci s výrazně špatnou jemnou motorikou by dotazník nestihli během jedné vyučovací hodiny vyplnit, proto poprosili vyučujícího, který jim dotazník rozdál, aby mu poslední otázky pomohl napsat (žák odpověď pouze diktoval). Některé z vyplněných dotazníků jsou ke zhlédnutí v přílohách práce.

Odpovědi byly hodnoceny dle reálných možností žáků s postižením. Proto jako správná odpověď byla ve valné většině případů hodnocena i taková, u které měl žák alespoň trochu blízko k pravdě (nebyla zdaleka potřeba přesná odpověď, ani doslovná definice).

Úspěšnost žáků jednotlivých ročníků názorně zobrazuje obr. č. 35. Je zde patrná rostoucí úroveň znalostí žáků ve vyšších ročnících, což odpovídá na výzkumnou otázku. Je zřejmé, že žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou schopni při správném přístupu a se speciálním výukovým materiálem schopni se naučit a zapamatovat si do života zásadní informace z oblasti ochrany obyvatelstva. Takovýto speciální výukový materiál vznikl v rámci této práce a je její přílohou.

Obrázek 35: Nárůst úspěšnosti mezi jednotlivými ročníky

Zdroj: vlastní výzkum

Nejlépe z hlediska úspěšnosti dopadla otázka číslo 3, která se žáků ptala na čísla tísňových linek. Drtivá většina žáků znala alespoň nějaké číslo, 85 % žáků pak uvedlo čísla všech složek integrovaného záchranného systému včetně jednotné linky 112. Za úspěchem žáků v této otázce můžeme spatřovat fakt, že si žáci dobře uvědomují naléhavost znalosti čísel tísňových linek. Rovněž je potřeba si uvědomit, že naprostá většina žáků dnes disponuje mobilním telefonem, a to již od útlého mládí, proto s telefonem umí zacházet a ví, že čísla tísňových linek jsou přednastavena v paměti výrobcem.

Velmi špatných výsledků (přes 85 % špatných odpovědí) dosáhli žáci v otázkách, zaměřených na oblast individuální a improvizované ochrany. Velká část žáků nevěděla odpověď, tak alespoň tipovala. Častý odhad byl ten, že se jedná o různé možnosti ochrany proti početí, kterých dokázali vyjmenovat hned několik druhů. Je možné spekulovat nad příčinami velmi nízké úspěšnosti žáků, jednou z příčin by mohla být laxnost v přístupu žáků při výuce této tematiky, kdy si žák může říci: „Tohle se mně stát nemůže, tohle potřebovat nebudu.“

Další otázka, která žákům činila velké obtíže (85 % špatných odpovědí), se týkala definování pojmu terorismus. Žáci často psali „nevím“ nebo „nevím jak to vysvětlit“.

Ti, kteří se o definici pokusili, pak hovořili o týrání v rodině, zločinu, násilí mezi lidmi, násilí mezi náboženstvími, válce, o zlých „Islámecích“ či o únosech a vraždění. Žáci tedy pojem terorismu vnímají jako něco velmi negativního, avšak spojují si jej často pouze s konkrétní událostí, mnohdy i s takovou, která teroristickým činem není. Zajímavý je fakt, že na následující otázku, zjišťující znalost událostí ze dne 11. září 2001, dokázalo odpovědět relativně (vzhledem k výsledkům ostatních otázek) velké procento žáků – 39 %. Je potřeba si uvědomit, že většině dotazovaných žáků bylo v době události ve věku od tří do pěti let.

Další otázkou, která činila žákům značné potíže, byla otázka na definici slova pandemie. Zde nedokázalo správně odpovědět 93 % žáků. Příčinou takto nízké úspěšnosti je neznalost cizích pojmů obecně. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mají velké obtíže se zvládnutím základů českého jazyka, a to jak v gramatice, tak ve slovní zásobě. Pokud žáci použijí cizí pojem, většinou jej zkomolí, nebo použijí úplně špatně.

Osmdesát procent žáků nedokázalo správně uvést, jak se zachovat v případě, že se rozezná sirény systému varování a vyrozumění. Někteří žáci uvedli, že se může jednat o cvičení, většina žáků však neodpověděla vůbec.

Za špatnými výsledky u většiny otázek se může skrývat další, lehce přehlédnutelný důvod. Mnoho žáků se speciálními vzdělávacími potřebami pochází z rodin se sociálním znevýhodněním. Jedná se často o děti z neúplných rodin, kdy rodiče se o dítě nestarají z určitých důvodů tak, jak by jejich potomek s postižením potřeboval. Tito žáci pak mívají velmi vysoké procento absence ve výuce (žáci oborů „E“ mají povoleno 40 % omluvené absence, což je o deset procent více, než jejich vrstevníci z běžných oborů). Žáci tak mají mnoho zameškaných hodin, avšak promeškané učivo se nijak nesnaží dohnat, což ještě prohlubuje již narušenou schopnost učení se novým poznatkům.

Celková četnost správných odpovědí všech žáků bez rozdílu věku dosáhla pouhých 34 %. Příčinou může být fakt, že se jedná o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, nutno však podotknout, že dotazník byl vyhodnocován velmi shovívavě vzhledem k možnostem žáků.

Možným řešením ke zlepšení úrovně znalostí žáků oborů „E“ z oblasti ochrany obyvatelstva by mohla být aplikace pracovního sešitu, který je přílohou této práce. Forma pracovního sešitu je velmi vhodná právě pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami – žáci mají velmi pomalé tempo čtení i psaní, proto je pro ně vhodnější mít věty předepsané a doplňovat případně jen některá slova z výkladu učitele, než si vést celé poznámky vlastní rukou (takový text je pak nepřehledný až nepoužitelný). V pracovním sešitě je navíc možné využít obrázky, které díky názornosti pomohou žákům ukotvit v paměti probíranou látku.

Pracovní sešit byl sestaven tak, aby byl prakticky využitelný při výuce a nebyl časově příliš náročný. Sešit sestává z dvaceti stran formátu A4, každá lichá strana se věnuje jedné oblasti ochrany obyvatelstva, každá sudá strana pak obsahuje úkoly k procvičení látky z předchozí strany. Předpokládaná doba na vypracování jedné dvoustrany je 15 - 20 minut i s výkladem učitele, což odpovídá přibližně čtyřem vyučovacím hodinám za školní rok. Bylo by zajímavé nechat proběhnout totéž dotazníkové šetření po roce používání vytvořeného pracovního sešitu a porovnat výsledky s těmi zjištěnými v této práci. Ověřilo by se tak, nakolik text sestavený speciálně pro žáky oborů „E“ dokáže zvýšit jejich znalosti z oblasti ochrany obyvatelstva. Tuto možnost ponechávám otevřenou pro tvorbu diplomové práce.

5 Závěr

Problematika ochrany obyvatelstva je v dění dnešního světa stále aktuálnějším tématem. Zrychlující se tempo společnosti klade stále větší nároky i na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří potřebují více času i na jednoduchá témata, natož pak na témata obtížná, či na taková, vyžadující jednání ve stresu. Neustálá hrozba dopravních nehod, stále častější výskyt povodní, možnosti různých zranění, rostoucí hrozba teroristických útoků, ale i řada dalších mimořádných událostí je pro tyto žáky situace, se kterou se mnoho z nich za život jistě setká, a proto je důležité, aby znali alespoň základy, kterými budou schopni zachránit život nejen sobě, ale případně i jiným osobám.

Sestavený studijní text v podobě pracovního sešitu (příloha č. 2), kde se žáci aktivně podílejí na sestavování odpovědí a zároveň vidí situace na obrázcích spolu se slovním doprovodem vyučujícího, zvyšuje šanci těchto žáků na zapamatování si co největšího množství informací. Obsah pracovního sešitu byl sestaven speciálně pro potřeby a schopnosti žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a vychází ze školního vzdělávacího programu pro obory pro tyto žáky. Pro vyšší efektivitu bylo navíc provedeno dotazníkové šetření mezi žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, aby byla v pracovním sešitě věnována větší pozornost těm tématům, která činí dané skupině žáků větší problém.

Výsledky dotazníkového šetření potvrdily výzkumnou otázku práce, když ukázaly, že znalosti žáků oborů „E“ jsou relativně nízké – správné odpovědi v šetření dosáhly úrovně 34 %.

Žáci dnes obecně tíhnou k vidině toho, že není třeba cokoli se učit a jakoukoli informaci uchovávat v hlavě, jelikož prakticky všechny informace jsou v reálném čase dostupné v „chytrých“ telefonech. Na internetu opravdu lze dohledat nepřehledné množství informací. Je však potřeba si uvědomit, že při řešení mimořádných událostí dochází k situacím často tak stresovým (nejen časově), že rozhodně žáci nebudou mít prostor k tomu hledat cokoli v prohlížeči na mobilním telefonu. Je v rukou pedagoga, aby žáci tuto problematiku přijali za svou a dokázali si vybavit alespoň základní

poznatky z tématiky ochrany obyvatelstva ve chvílích, kdy to bude třeba. Tento studijní text by měl být pedagogovi nástrojem pro dosažení tohoto cíle, a žákům nástrojem pro zvýšení šance pomoci sobě, blízkým či spoluobčanům ve chvíli, kdy to bude nejvíce potřeba.

Seznam informačních zdrojů:

- (1) Ochrana obyvatelstva. In: *Www.msmt.cz* [online]. [cit. 2015-04-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/ochrana-obyvatelstva>
- (2) MATOUŠEK, Jiří, Iason URBAN a Petr LINHART. *CBRN: detekce a monitorování, fyzická ochrana, dekontaminace*. 1. vyd. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2008, 232 s. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-048-7.
- (3) KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše. *Ochrana obyvatelstva*. 1. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2005, 140 s. ISBN 80-866-3470-1.
- (4) ZEMAN, Miloš a Otakar J MIKA. *Integrovaný záchranný systém*. Vyd. 1. Brno: VUT FCH, 2007, 51 s. ISBN 978-80-214-3448-6.
- (5) ŠENOVSKÝ, Michail a Vilém ADAMEC. *Právní rámec krizového managementu: management záchranných prací*. 1. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2005, 97 s. ISBN 80-86634-55-8.
- (6) *Sborník mezinárodní konference „Ochrana obyvatelstva a krizové řízení“ část II*. V Tribun EU vyd. 1. Brno: Tribun EU, 2014, 206 s. ISBN 978-80-263-0724-2
- (7) Obr. č. 1: Demografický vývoj: Jaké dopady může mít demografická krize na učňovské školství. In: *Http://www.remeslozije.cz* [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.remeslozije.cz/img/demograf.jpg>
- (8) Česká republika. Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. In: 2005.
- (9) Zdravotnická statistika. In: *Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR* [online]. 2015 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/category/edice/publikace>
- (10) *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Editor Jarmila Pipeková. Brno: Paido, 2006, 404 s. ISBN 8073151200.

- (11) FREDERICKSON, Norah a Tony CLINE. *Special educational needs, inclusion, and diversity: a textbook*. Philadelphia: Open University Press, 2002, viii, 520 p. ISBN 0335204023.
- (12) PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 269 s. ISBN 80-7178-399-4.
- (13) BRAGDON, Allen D a David GAMON. *Když mozek pracuje jinak*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 113 s. ISBN 80-7367-066-6.
- (14) POKORNÁ, Věra. *Cvičení pro děti se specifickými poruchami učení, Rozvoj vnímání a poznávání*. 1.vyd. Praha: Portál, 1998, 153 s. ISBN 80-717-8228-9.
- (15) SOVÁK, Miloš a Josef MUCHA. *Nárys speciální pedagogiky: Vysokošk, učebnice pro pedagog. fakulty*. 4., upravené vyd. Praha: Státní pedagogické nakl., 1980, 231 p. ISBN nárys speciální pedagogiky.
- (16) BELZ, Horst a Marco SIEGRIST. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: východiska, metody, cvičení a hry*. Vyd. 1. Překlad Dana Lisá. Praha: Portál, 2001, 375 s. ISBN 8071784796.
- (17) Obr. č. 2: Údaje o výuce jazyků a o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. In: <http://www.msmt.cz> [online]. [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/33012/download/>
- (18) BALVÍN, Jaroslav. *Výchova a vzdělávání romských žáků jako pedagogický systém*. Vyd. 1. Praha: Hnutí R, 2004, 206 s. ISBN 80-860-3148-9.
- (19) Česká republika. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. In: 2004.
- (20) Česká republika. Rámcový vzdělávací program kategorie E. In: 2009. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/soubory/stredni/JB_RVP_kategorie_E.zip
- (21) *Co dělat-- , aneb, Kapesní průvodce krizovými situacemi doma i v zahraničí*. Vyd. 2. Praha: Centrum pro bezpečný stát, 2008, 93 s. ISBN 978-80-260-1048-7.
- (22) SLABOTINSKÝ, Jiří a Stanislav BRÁDKA. *Ochrana osob při chemickém a biologickém nebezpečí*. 1. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního

- inženýrství, 2006, 109 s. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 80-86634-93-0.
- (23) FRÖLICH, Tomáš. *Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí nevojenského charakteru I.* V Tribun EU vyd. 1. Brno: Tribun EU, 2014, 151 s. ISBN 978-80-263-0721-1.
- (24) BŘÍZA, Jan. *Ochrana obyvatelstva v případě krizových situací a mimořádných událostí nevojenského charakteru II.* V Tribun EU vyd. 1. Brno: Tribun EU, 2014, 304 s. ISBN 978-80-263-0722-8.
- (25) POKORNÁ, Věra. *Cvičení pro děti se specifickými poruchami učení, Rozvoj vnímání a poznávání.* 1.vyd. Praha: Portál, 1998, 153 s. ISBN 80-717-8228-9.
- (26) ERTL OVÁ, Františka a Josef MUCHA. *Přednemocniční neodkladná péče.* 2. přeprac. vyd. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2003, 368 s. ISBN 80-701-3379-1.
- (27) STUDNIČKA, Jan. *Život zachraňující úkony.* 1. vyd. Praha: Úřad Českého červeného kříže, 2006.
- (28) ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ. *Příručka první pomoci.* 2. vyd. Bratislava: PERFEKT, 2007. ISBN 978-80-8046-359-5
- (29) KOVÁŘ, Milan a Josef MUCHA. *Terorismus.* Vyd. 1. Praha: Police history, 2007, 254 s., [12] s. barev. obr. příl. ISBN 978-808-6477-008.
- (30) EICHLER, Jan a Josef MUCHA. *Terorismus a války na počátku 21. století.* Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, 352 s. ISBN 978-802-4613-178.

Seznam obrázků:

Obrázek 1 – vývoj počtu studentů ve věku 15 let.....	15
Obrázek 2 - Relativní podíl postižených žáků na středních školách	19
Obrázek 3: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky	26
Obrázek 4: Celková úspěšnost - otázka č. 1	27
Obrázek 5: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky	28
Obrázek 6: Celková úspěšnost - otázka č. 2	28
Obrázek 7: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky	29
Obrázek 8: Celková úspěšnost - otázka č. 3	29
Obrázek 9: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky	30
Obrázek 10: Celková úspěšnost - otázka č. 4	31
Obrázek 11: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky	32
Obrázek 12: Celková úspěšnost - otázka č. 5	32
Obrázek 13: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky	33
Obrázek 14: Celková úspěšnost - otázka č. 6	33
Obrázek 15: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky	34
Obrázek 16: Celková úspěšnost - otázka č. 7	35
Obrázek 17: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky	35
Obrázek 18: Celková úspěšnost - otázka č. 8	36
Obrázek 19: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky	37
Obrázek 20: Celková úspěšnost - otázka č. 9	37
Obrázek 21: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky	38
Obrázek 22: Celková úspěšnost - otázka č. 10	38
Obrázek 23: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky	39
Obrázek 24: Celková úspěšnost - otázka č. 11	39
Obrázek 25: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky	40
Obrázek 26: Celková úspěšnost - otázka č. 12	41
Obrázek 27: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky	41
Obrázek 28: Celková úspěšnost - otázka č. 13	42
Obrázek 29: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky	43

Obrázek 30: Celková úspěšnost - otázka č. 14	43
Obrázek 31: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky	44
Obrázek 32: Celková úspěšnost - otázka č. 15	44
Obrázek 33: Srovnání správnosti odpovědí mezi ročníky	45
Obrázek 34: Celková úspěšnost.....	45
Obrázek 35: Nárůst úspěšnosti mezi jednotlivými ročníky	47

Přílohy:

Příloha č. 1 – ukázka vyplněných dotazníků

Příloha č. 2 – Studijní text ve formě pracovního sešitu

Ročník: *3.KA*

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Dotazník

Vyplněním přispěješ ke tvorbě studijního materiálu pro vaši školu. Pozorně si přečti a odpověz na následující otázky, jak nejlépe dovedeš:

<p>1. Co je to mimořádná událost? <i>hoření, povodně, hříchění, vypuknutí jaderní elektrárny.</i></p>
<p>2. Jak se zachovat, když se rozezní sirény systému varování a vyzoomění? <i>Přijíždím do úkrytu, sprostímme praxi. Zodarvame klíč.</i></p>
<p>3. Jaká čísla tísňových linek znáš?</p> <p>Číslo <i>150</i> vytočím, když potřebuji <i>hasiči (hoří, povodně)</i></p> <p>Číslo <i>155</i> vytočím, když potřebuji <i>hasiči (hoří, povodně)</i></p> <p>Číslo <i>156</i> vytočím, když potřebuji <i>policie města (nevím)</i></p> <p>Číslo <i>158</i> vytočím, když potřebuji <i>policie (hoří, loupi)</i></p> <p>Číslo <i>122</i> vytočím, když potřebuji <i>inzerovana (je plošný hoříček autoobchod)</i></p>
<p>4. Co je to evakuační zavazadlo? <i>Zavazadlo pravidla pohybu, pitnou vodu, naklady, důležitá listiny, oblečení.</i></p>
<p>5. Co by mělo evakuační zavazadlo obsahovat? (zkus napsat co nejvíce věcí) <i>Evakuační zavazadlo je sbrachování útrob.</i></p>
<p>6. K čemu má sloužit improvizovaná ochrana? <i>nevím</i></p>
<p>7. Zkus vyjmenovat alespoň tři prvky individuální ochrany</p> <p>a. <i>nevím</i></p> <p>b. <i>nevím</i></p> <p>c. <i>nevím</i></p>

Ročník: 3.

8. Který symbol znamená „zdraví škodlivý“? (zakroužkuj)

9. Je ve Tvém kraji nějaké výrobní zařízení (např. továrna,...), které by mohlo být zdrojem nebezpečí?

- a. ANO – konkrétně je to *pošprávní*.....
b. NE

10. Co je to povodeň?

Když přiblo by pokrání převení pohoremí muse byti neodlošti.

11. Co je to pandemie?

nevím

12. Jaká je první pomoc při ošetření žilního krvácení?

Krvécení krvácení stavujeme kvklakovj dvožememe u jedeme na pohbošt. Lebaři očetiši.

13. Jak pomůžeš člověku, který právě omdlel?

Postkme postbanime nebo položíme a dame moha na horu.

14. Co je to terorismus?

Terorista je který chrušuje, kerejsbouj u kojeme dopře

15. Jaká událost je spojená s datem 11. září 2001?

ATENTAT NA DVOŠČATA

Ročník:

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Studies

Dotazník

Vyplněním přispěješ ke tvorbě studijního materiálu pro vaši školu. Pozorně si přečti a odpověz na následující otázky, jak nejlépe dovedeš:

<p>1. Co je to mimořádná událost?</p> <p><i>Mimořádná událost je: Vražda, požár, elektrický výboj</i></p>
<p>2. Jak se zachovat, když se rozezná šířný systém varování a vyzoomění?</p> <p><i>Nesvítit, plynout a ukryt se do bezpečí. Počkat na instrukce záchranářů</i></p>
<p>3. Jaká čísla tísňových linek znáš?</p> <p>Číslo <u>112</u> vytočím, když potřebuji <u>bezpečí, volání</u></p> <p>Číslo <u>158</u> vytočím, když potřebuji <u>po požáru</u></p> <p>Číslo <u>112</u> vytočím, když potřebuji <u>policii</u></p> <p>Číslo <u>150</u> vytočím, když potřebuji <u>hasiče</u></p> <p>Číslo <u>150</u> vytočím, když potřebuji _____</p>
<p>4. Co je to evakuační zavazadlo?</p> <p><i>Evakuační zavazadlo je zavazadlo které se obsahuje věci které jsou nutné evakuování</i></p>
<p>5. Co by mělo evakuační zavazadlo obsahovat? (zkus napsat co nejvíce věcí)</p> <p><i>rodinné peníze, pas, spolek, prášek, hygieny, dešerky</i></p>
<p>6. K čemu má sloužit improvizovaná ochrana?</p> <p><i>Improvizovaná ochrana je, když se dostaneme do situace kde je nebezpečí. Improvizovaná je a není hned se složit. Improvizovaná ochrana je, když se dostaneme do situace.</i></p>
<p>7. Zkus vyjmenovat alespoň tři prvky individuální ochrany</p> <p>a.</p> <p>b.</p> <p>c.</p>

Ročník: 3

8. Který symbol znamená „zdraví škodlivý“? (zakroužkuj)

9. Je ve Tvém kraji nějaké výrobní zařízení (např. továrna,...), které by mohlo být zdrojem nebezpečí?

- a. ANO – konkrétně je to Nová Veselá
b. NE

10. Co je to povodeň?

Povodeň je ~~velká~~ ^{obrovská} voda proudící po vodních tokách, pole, louky a obilniny. ^{obrovská voda}

11. Co je to pandemie?

Pandemie je výskyt choroby.

12. Jaká je první pomoc při ošetření žilního krvácení?

Mažte tlak a kousiček nad tímto místem, aby nedošlo ke ztrátě více krve.

13. Jak pomůžeš člověku, který právě omdlel?

dáš mu nový vzduch a položíš ho na plochu, nebo na rovnou plochu.

14. Co je to terorismus?

Terorismus je násilná činnost, která má za cíl vyvolat strach a chaos.
Je to jak teroristické útoky, například 11. září ve Spojených státech.

15. Jaká událost je spojená s datem 11. září 2001?

ATENTÁT na dvojčata. V Americe udělali dva domy mezinárodního letiště.

Příloha 2 – Studijní text pro žáky ve formě pracovního sešitu

Ochrana obyvatelstva

1.- 3. ročník

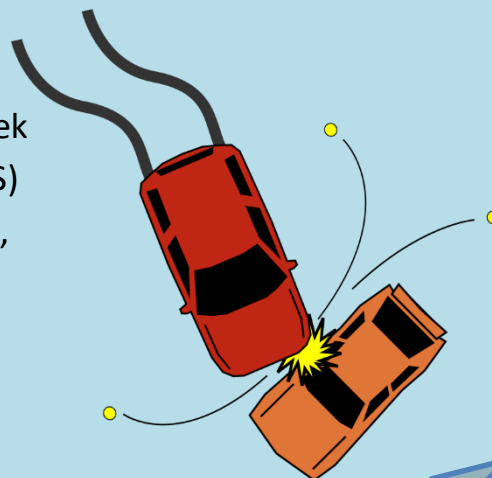
Obsah

Mimořádné události, IZS	1
Mimořádné události, IZS – pracovní list	1
Čísla tísňových linek – IZS	3
Čísla tísňových linek – pracovní list	4
Evakuace	5
Evakuace – pracovní list	6
Neodkladná první pomoc	7
Neodkladná první pomoc – pracovní list	8
Individuální a improvizovaná ochrana	9
Individuální a improvizovaná ochrana – pracovní list	10
Krizové stavy	11
Krizové stavy – pracovní text	12
Povodně	13
Povodně – pracovní list	13
Improvizované ukrytí	15
Improvizované ukrytí – pracovní list	15
Varování a vyzoomění	17
Varování a vyzoomění – pracovní list	17
Terorismus	19
Terorismus – pracovní list	20

Mimořádné události, IZS

Mimořádná událost je:

- Jakákoli událost, vyžadující nasazení složek integrovaného záchranného systému (IZS)
- Jev, kdy dochází k ohrožení života, zdraví, majetku či životního prostředí
- Tyto jevy bývají způsobené:
 - Činností člověka
 - Přírodními vlivy
 - Haváriemi

INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

- Jedná se o spolupráci jednotlivých složek systému
- Složky tvoří:
 - Hasičský záchranný sbor České republiky
 - Zdravotnická záchranná služba
 - Policie České republiky
 - Další (městská policie, jednotky požární ochrany, ...)

HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR

Hlavní úkol je:

- Chránit zdraví, životy a majetek před **požáry**
- Poskytovat pomoc při mimořádných událostech

POLICIE

Ozbrojený bezpečnostní sbor, který dohlíží např. na:

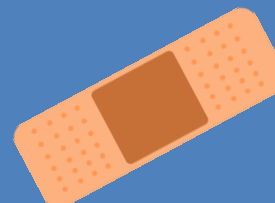
- Ochranu bezpečnosti osob a majetku
- Dodržování veřejného pořádku
- Odhalování trestné činnosti
- Ochrana státních hranic

ZDRAVOTNICKÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA

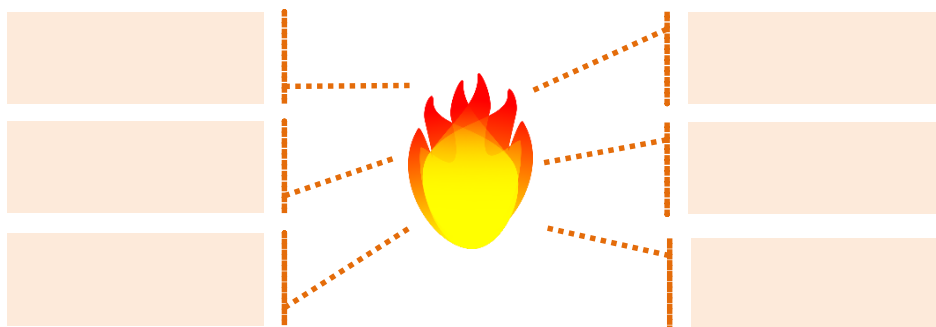
Zajišťuje přednemocniční neodkladnou péči:

- Na místě vzniku náhlého ohrožení života
- Při přepravě zraněného pacienta do nemocnice
- Součástí je letecká záchranná služba

Mimořádné události, IZS – pracovní list

1) Vymysli způsoby, kterými může vzniknout požár:

2) Uveď příklad mimořádné události, při které budeš volat:

- a. Policii: _____
- b. Hasiče: _____
- c. Zdravotnickou záchrannou službu: _____

3) Rozhodni, které tvrzení je správné:

	ANO	NE
a. Po Evropské Unii mohu cestovat jen s cestovním pasem.....	☐	☐
b. Policie neřeší přestupky, ale pouze trestné činy.....	☐	☐
c. Dobrovolní hasiči nemohou hasit požáry.....	☐	☐
a. Zdravotnická záchranná služba má být u Tebe do 15 minut.....	☐	☐

4) Napiš ke každému typu mimořádné události alespoň tři příklady:

Vzniklé přírodními vlivy	Vzniklé činností člověka	Vznik v důsledku havárie
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

5) Vyjmenuj základní složky Integrovaného záchranného systému:

- a. _____
- b. _____
- c. _____

Čísla tísňových linek – IZS

Které číslo vede kam:

150 – „HASIČI“

155 - ZÁCHRANNÁ SLUŽBA

158 - POLICIE

156 - MĚSTSKÁ POLICIE

112 - TÍSŇOVÁ LINKA (VŠECHNY PŘÍPADY)

KDY VOLAT:

- Při autonehodě
- Při vážném zranění či dušení
- Při požáru
- V případě přepadení, loupeže
- Pokud Ti chce někdo ublížit
- Pokud Ti něco ukradli
- Při jakékoli další tísňové situaci

JAK VOLAT:

- Zachovej klid
- Volej z bezpečného místa
- Co se stalo
- Kde se to stalo
- Kdy se to stalo
- Kolik lidí potřebuje pomoc
- Nikdy nezavěšuj první

VÝHODY ČÍSLA 112:

Platí po celé Evropě

Dovoláš se i přes uzamčený telefon

Dovoláš se i bez signálu svého operátora

Lze volat i bez SIM karty

Jedno číslo pro všechny situace

Zneužití linek tísňového volání je trestné!

Čísla tísňových linek – pracovní list

1) Přiřaď správně telefonní číslo (spoj obrázek s číslem):

2) Zkus vyjmenovat alespoň tři výhody čísla 112:

1. výhoda: _____
2. výhoda: _____
3. výhoda: _____

3) Škrtni případy, ve kterých není potřeba volat tísňovou linku:

4) Rozhodni, které tvrzení je správné:

	ANO	NE
d. Na tísňovou linku smí volat jen dospělí lidé.....	☐	☐
e. Bez kreditu v telefonu se dovolám na hasiče	☐	☐
f. Všechna čísla tísňových linek platí v celé Evropě.....	☐	☐
g. Zneužití tísňových linek není trestné.....	☐	☐

Evakuace

Evakuace osob (obyvatelstva)

Neodkladné a urychlené opuštění místa, na kterém vzniklo bezprostřední riziko ohrožení zdraví či života mimořádnou událostí.

Dle doby trvání

- krátkodobá (planý poplach, malý požár, ...)
- dlouhodobá (povodně, hrozba ozbrojeného konfliktu, ...)
- trvalé přesídlení (např. jaderná havárie)

Dle rozsahu opatření

- objektová (evakuace je z jedné budovy)
- plošná (z celé oblasti, např. části města)

EVAKUAČNÍ ZAVAZADLO

Zavazadlo, které si vezmeš s sebou v případě, že musíš rychle opustit domov kvůli evakuaci.

Mělo by obsahovat:

- Osobní doklady
- Trvanlivé potraviny
- Hygienické potřeby
- Léky
- Náhradní oblečení
- Peníze, cennosti a smlouvy
- Spací pytel nebo přikrývku

Zavazadlo opatři cedulkou se svým kontaktem

Kufr na kolečkách Ti usnadní manipulaci

CO DĚLAT, POKUD MUSÍŠ RYCHLE OPUSTIT DOMOV

Vypni elektrické spotřebiče (pozor – ne chladničku a mrazák)

Uzavři přívod plynu a vody

Uhas oheň v krbu

Zeptej se sousedů, jestli ví, že probíhá evakuace

Psa nebo kočku vezmi s sebou

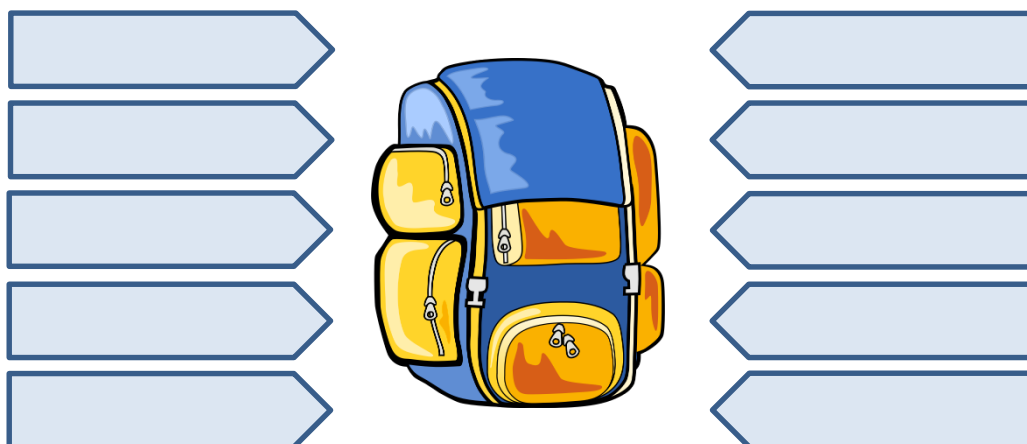
Dbej pokynů, které obdržíš od hasičů či policie

Označ dveře bytu cedulkou – „Evakuace proběhla, byt je prázdný“

Dostav se na určené místo, odkud bude přesun na místo náhradního ubytování

Evakuace – pracovní list

1) Doplň do rámečků, co by mělo podle Tebe být v evakuačním zavazadle:

2) Evakuace znamená, když jsme nuceni prostory ohrožené

do místa, kde je zajištěno nouzové

3) Zkus vymyslet alespoň tři důvody, proč by mohlo dojít k nařízení evakuace:

a. _____

b. _____

c. _____

4) Můžeš být potrestán/a za (zakroužkuj správnou odpověď):

a. Neuposlechnutí evakuace? ANO – NE

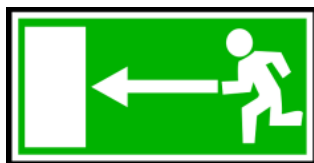
b. Anonymní ohlášení výbušného zařízení? ANO – NE

c. Opuštění přivázaných zvířat při povodni? ANO – NE

d. Zapomenutí evakuačního zavazadla doma? ANO – NE

e. Vloupaní do bytu opuštěného při evakuaci? ANO – NE

5) Ve škole se pokus najít co nejvíce cedulek, značících únikovou cestu. Napiš, kde se nachází alespoň tři tyto ukazatele:

a. _____

b. _____

c. _____

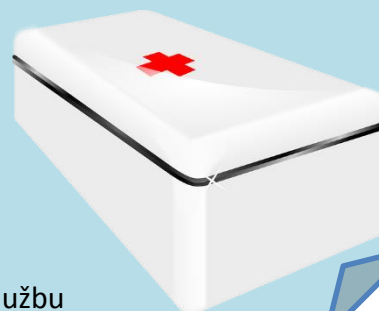
Neodkladná první pomoc

Jedná se o **první pomoc**, bez které by byl raněný člověk bezprostředně **ohrožen na životě**.

První pomoc – počáteční ošetření někoho, kdo utrpěl zranění nebo se mu náhle udělalo zle.

Priority první pomoci:

- Rychle, ale s klidem vyhodnoť situaci
- Chraň před nebezpečím i sebe
- Utěšuj a uklidni raněného
- Nejprve ošetři zranění, které ohrožuje život
- Pokud je potřeba, volej zdravotnickou záchrannou službu

MEZI ŽIVOT ZACHRAŇUJÍCÍ ÚKONY ŘADÍME:

Vytočení tísňové linky zdravotnické záchranné služby (155 či 112)

Nejprve zjistíme, zda je raněný při vědomí

Dále zda dýchá – pokud ne → nepřímá srdeční masáž

Protišoková opatření

Zástava masivního krvácení

PŘÍZNAKY PORANĚNÍ	ZPŮSOB PROVEDENÍ PRVNÍ POMOCI
Bezvědomí – raněný nedýchá	Záklon hlavy, komprese hrudníku v úrovni prsou. Umělé dýchání se provádět nemusí (pouze u dětí ano)
Krvácení	Tepenné – zaškrtneme nad ránou, přiložíme tlakový obvaz Žilní – přitiskneme tlakový obvaz
Šok	Položit na záda, podložit nohy - 30cm nad zem 5T – teplo (především!), ticho, tekutiny, tišení bolesti, transport
Poranění páteře	Nehýbat se zraněným! Uklidnit raněného; ať se nehýbe až do příjezdu záchranářů
Zlomenina	Zafixovat zlomenou část těla Do příjezdu záchranky nehýbat, kontrola prokrvení za obvazem
Úpal a úžeh	Ochladit postiženého Pokud nezvrací – po malých dávkách chlazené nápoje
Úraz elektřinou	Vypni zdroj el. proudu, volej 155. Pozor na svou bezpečnost!

I vytočení tísňové linky je již poskytnutí první pomoci!

Neodkladná prvni pomoc – pracovni list

- 1) Rozhodni, které tvrzení je správné.
	ANO	NE
a. První pomoc musíš ze zákona poskytnout.....	☐	☐
b. Laik je amatér.....	☐	☐
c. Za nesprávnou první pomoc můžeš být trestán.....	☐	☐
d. I vytočení tísňové linky je první pomoc.....	☐	☐

- 2) Při podezření na poranění páteře:

- a. Pohybujeme s raněným? _____
- b. Dáváme mu napít? _____
- c. Voláme lékaře? _____
- d. Nutíme raněného vstát? _____

- 3) Podchlazení – popiš metodu cukru a biče:

Podáme raněnému:

Nutíme ho k:

- 4) Popiš rozdíl mezi tepenným a žilním krvácením:

Tepenné – krev z rány _____
pomůžu tak, že _____

Žilní – krev z rány _____
Pomůžu tak, že _____

- 5) Zkus svými slovy popsat, co je to šok:

Šok znamená, že raněný člověk..... . Je to stav, který
bezprostředně ohrožuje lidský

Proti šoku jsou tyto opatření (říká se jim 5T):

.....
.....

Individuální a improvizovaná ochrana

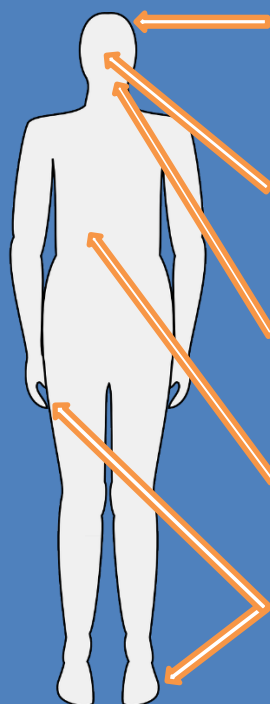
INDIVIDUÁLNÍ OCHRANA

- Slouží k ochraně jednotlivce při pohybu v prostředí, kde se vyskytují nebezpečné látky
- Patří sem různé typy ochranných masek, dýchacích přístrojů, ochranných oděvů

IMPROVIZOVANÁ OCHRANA

- Slouží ke stejnému účelu
- Jedná se o věci, které běžně najdeš doma

OCHRANA HLAVY

- Čepicí, šálou, kuklou, kloboukem – mít zakryté jak vlasy, tak uši, krk a čelo

OCHRANA OČÍ

- Chraň si je brýlemi – ideálně plaveckými, potápěčskými, lyžařskými

OCHRANA DÝCHACÍCH CEST

- Stačí navlhčit utěrku, ručník, kapesník – přitisknout k ústům a připevnit k hlavě (převázat za krkem)

OCHRANA TĚLA

- Pláštěnkou, kombinézou, kalhotami, šušťákovou bundou (vše převázat u zápěstí a kotníků)

OCHRANA NOHOU A RUKOU

- Holínky, vysoké boty
- Rukavice z kůže nebo gumy

PŘI NÁVRATU Z POSTIŽENÉHO PROSTŘEDÍ:

- Okamžitě sundej všechno oblečení
- Naskládej ho do igelitového pytle, zavažte
- Pořádně se osprchuj
- Utři se do sucha
- Vyčisti si uši, nos
- Vypláchni si oči

Individuální a improvizovaná ochrana – pracovní list

1) Napiš, čím si v případě nutnosti budeš chránit:

- a. Nohy - _____
- b. Hlavu - _____
- c. Oči - _____
- d. Pusu a nos - _____
- e. Tělo - _____

2) Zkus popsat vybavení hasiče na obrázku:

3) Rozhodni, které tvrzení je správné.

	ANO	NE
a. Improvizovaná ochrana slouží pro ochranu zdraví.....	☐	☐
b. Roušku z kapesníku je potřeba mít mokrou, aby fungovala.....	☐	☐
c. Lepší je alespoň nějaká ochrana, než žádná.....	☐	☐
d. Oči není potřeba chránit díky jejich vlastnosti slzet.....	☐	☐

4) Jak se zachovat po návratu z prostředí, zamořeného nebezpečnou látkou?

- a. Musím si sundat všechno _____
- b. Dále se musím důkladně _____
- c. Následně se pořádně _____
- d. Nakonec _____

Krizové stavy

Krizový stav se vyhláší v případě vzniku krizové situace (tedy mimořádné události takového rozsahu, že ohrožuje ve značném rozsahu životy, zdraví, majetek či životní prostředí)

V České republice lze vyhlásit tyto krizové stavy:

- Stav nebezpečí
- Nouzový stav
- Stav ohrožení státu
- Válečný stav

Stav nebezpečí Vyhláší se při ohrožení životů, zdraví a majetku v takovém rozsahu, kdy jej není možné odvrátit běžnou činností složek integrovaného záchranného systému

Nouzový stav Živelní pohromy
Průmyslové havárie
Ekologické havárie } vše značného rozsahu

Stav ohrožení státu V případě ohrožení svrchovanosti státu, územní celistvosti nebo demokracie jako takové

Válečný stav V případě napadení České republiky, případně při plnění mezinárodních smluv o společné obraně

Krizové stavy – pracovní text

1) Zkus napsat příklad krizového stavu:

- a. Stav ohrožení státu - _____
- b. Stav nebezpečí - _____
- c. Nouzový stav - _____

2) Co je to válečný stav?

Válečný stav znamená, že:

3) Kdy byla Česká republika naposledy ve válečném stavu?

Bylo to v letech _____ až _____, kdy probíhala _____
_____ válka.

5) Rozhodni, které tvrzení je správné.

ANO NE

a. Na světě v tuto chvíli neprobíhá žádná válka	☐	☐
b. Stoletá voda je jednou za sto let	☐	☐
c. I v ČR může dojít k zemětřesení	☐	☐
d. Vlna tsunami ohrožuje pouze přímořské státy	☐	☐

6) Zkus vyjmenovat alespoň dvě průmyslová zařízení z Tvého okolí, která by mohla být zdrojem nebezpečí v případě havárie:

- a. Je to _____, kde by mohlo dojít k _____
- b. Je to _____, kde by mohlo dojít k _____

7) Byl/a jsi již svědkem krizového stavu? Pokud ano, napiš, co se stalo:

Povodně

Přírodní jev – rozlítí velkého množství vody v přírodě mimo vodní toky

Ohrožují:

- životy
- majetek, obydlí
- životní prostředí

DRUHY POVODNÍ

1. **Přírozené povodně** – v důsledku přírodních vlivů
 - příválové povodně (krátké vydatné deště)
 - letní povodně (dlouhotrvající deště)
 - zimní a jarní povodně (tání sněhu v kombinaci s deštěm)
 - vzniklé ledovými jevy (ucpání koryta řeky ledem a vylití vody z břehu)
2. **Zvláštní povodně** – povodně vzniklé havárií na vodním díle
 - havárie na díle (např. protržení hráze)
 - porucha vypouštěcího systému (neřízený odtok)
 - nezbytné vypouštění k odvrácení protržení díla

Stupně povodňové aktivity (jak moc probíhající povodeň ohrožuje člověka)

První stupeň

STAV BDĚLOSTI

Pokud hrozí vznik povodně – zatím pouze nebezpečí vzniku

Druhý stupeň

STAV POHOTOVOSTI

Pokud nebezpečí již přerostlo ve skutečnou povodeň

Třetí stupeň

STAV OHROŽENÍ

Pokud hrozí škody na majetku většího rozsahu nebo škody na životech

Stoletá voda = povodeň takového rozsahu, jaký se očekává jednou za sto let (jde pouze o předpoklad, avšak taková povodeň může reálně nastat i vícekrát do roka)

Při hrozící nebo probíhající povodni:

- odklid' z okolí domu předměty, které by mohla voda odplavit
- vynes cennosti do vyšších pater budovy
- připrav si evakuační zavazadlo
- sleduj sdělovací prostředky (TV, rádio, ...)

Povodně – pracovní list

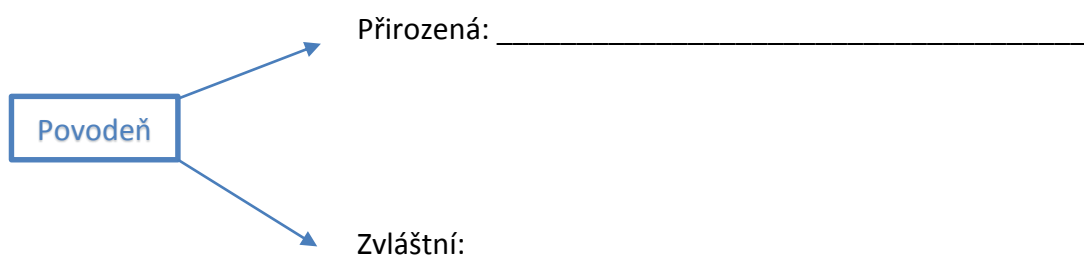
1) Při hrozící povodni je potřeba provést:

- Z okolí domu _____
- Cennosti doma _____
- Kanalizaci a odpady doma _____
- V případě evakuace doma vypnout _____

2) Pokus se rozdělit a popsat stupně povodňové aktivity:

1. Stupeň	2. Stupeň	3. Stupeň
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

3) Jaký je rozdíl mezi:

4) Zkus pojmenovat druh povodně na obrázku a vysvětli, v čem spočívá její nebezpečí:

Druh povodně

Co hrozí

Improvizované ukrytí

Provádí se při úniku ŽIVOTU NEBEZPEČNÝCH LÁTEK DO OVZDUŠÍ:

- Únik nebezpečných (například chemických) látek
- Únik radioaktivních látek

Pokud je potřeba ukryt se v budově – vyber si:

- Uzavřená místnost
- Možnost příjmu televizního či rádiového vysílání

PŘI ÚNIKU NEBEZPEČNÝCH LÁTEK

- Ukryj se v místnosti ve vyšším patře
- S okny směrem pryč od nehody
- Zavři okna a dveře
- Utěsni okna izolepou
- Uzavři nebo utěsni všechny otvory z bytu (klíčové dírky, ...)
- Záclony namoč do vody
- Vypni klimatizaci, digestoř,...

PŘI ÚNIKU RADIOAKTIVNÍCH LÁTEK

- Místnost uprostřed domu
- Nejlépe suterén nebo sklep
- Ideálně místnost bez oken
- S minimálním počtem dveří
- Poslouchej zprávy v televizi či rádiu pro další pokyny

Ukrytí přímo navazuje na varování obyvatelstva

Může být doplněno improvizovanou ochranou dýchacích cest

Následně může být rovněž vyhlášena evakuace

Při požáru v přírodě

vzdálit se ve směru kolmém na směr větru

Při povodni

vyhledat vyvýšené místo v okolí

Při bouři či vichřici

vyhledat úkryt v nižších patrech budovy (ne přímo pod střechou)

Při dlouhodobých deštích

vyhýbat se pohybu pod svahy

Přivalová vlna

při protržení hráze či přehrady – okamžitě najít úkryt na nejvyšším místě v okolí, ukrytí v budově není bezpečné

Požár v budově

pokud je odříznutá cesta z budovy, je nutné postupovat do vyšších pater

Improvizované ukrytí – pracovní list

1) Uveď, kam by ses ukryl při nutnosti vyhledat úkryt (zakroužkuj místnost):

Vysvětli, proč jsi vybral/a zrovna takhle:

2) Rozhodni, které tvrzení je správné.

	ANO	NE
a. Většina nebezpečných látek se drží u země	☐	☐
b. Ukrytí by mělo následovat ihned po varovném signálu	☐	☐
c. Úkryt v budově není nutný, stačí automobil	☐	☐
d. Při bouři jsou lepší místnosti přímo pod střechou	☐	☐

3) Zkus vysvětlit, o je to přívalová vlna:

Přívalová vlna vzniká například při protržení _____ a

nejlepší ochranou před ní je vyhledat úkryt na co _____ místě

v okolí.

4) Při pohledu seshora nakresli šipkou nejvhodnější směr úniku před ohněm v přírodě:

Varování a vyrozumění

Od roku 1991 budován jednotný systém v celé ČR

Systém je tvořen:

- sítí poplachových sirén
- soustavou dálkového vyrozumění
- soustavou místního vyrozumění
- informace mohou být rovněž předány televizním či rozhlasovým vysíláním

V současnosti cca 7000 sirén v ČR

Elektronická „mluvící“ siréna

- Nejmodernější
- Vybaveny hlasovým modulem
- Dálkově ovládány z krajského operačního střediska hasičů

Elektrická rotační siréna

- Ovládány místně – stiskem tlačítka
- Mohou být i dálkově ovládány z krajského operačního střediska hasičů

Místní rozhlas

- Může být bezdrátový
- Může vysílat varovný signál, i předání hlasových informací
- Dálkově ovládány z krajského operačního střediska hasičů, možnost starosty vstoupit do systému pomocí telefonu

VAROVNÝ SIGNÁL – „Všeobecná výstraha“

- jediný signál pro všechny situace – v případě akutní hrozby nebo již probíhající mimořádné události
- Signál trvá 140 sekund, kolísavý tón. Může být vysílán třikrát po sobě v tříminutových intervalech
- Ihned po signálu je vysílána mluvená tísňová informace

POŽÁRNÍ POPLACH – není varovný signál, slouží pro svolání jednotek „dobrovolných hasičů“

ZKOUŠKA SIRÉN – probíhá každou první středu v měsíci

Varování a vyzoomění – pracovní list

5) K čemu slouží jednotný systém varování a vyzoomění?

6) Rozhodni, které tvrzení je správné.

	ANO	NE
e. Systém varování a vyzoomění funguje po celé ČR	☐	☐
f. Zkouška sirén je varovným signálem.....	☐	☐
g. Zkouška sirén se provádí ve 13. hodin.....	☐	☐
h. Signál všeobecné výstrahy je kolísavý o délce 140s	☐	☐

7) Jaký je rozdíl mezi varováním a vyzooměním?

Varování		Vyzoomění
<hr style="border: 0; border-top: 1px solid #007bff; margin-bottom: 5px;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid #007bff; margin-bottom: 5px;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid #007bff; margin-bottom: 5px;"/>		<hr style="border: 0; border-top: 1px solid #007bff; margin-bottom: 5px;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid #007bff; margin-bottom: 5px;"/> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid #007bff; margin-bottom: 5px;"/>

8) Jak se správně zachovat, pokud se rozezní varovný signál „všeobecná výstraha“?

- a. _____
- b. _____
- c. _____

9) Které programy ideálně naladit pro zajištění informací na:

- d. TV - _____
- e. Rádiu - _____
- f. Internetu - _____
-

Terorismus

Jedná se o použití násilí (nebo hrozba násilím) za účelem vzbuzení **pocitu strachu** ve společnosti.

Může jít o snahu dosáhnout **politicky motivovaných cílů**.

Boj proti terorismu – velmi obtížný (nelze předvídat, kdy a kde dojde k útoku)

Rozdíly mezi válkou a terorismem:

VÁLKA

- střet ozbrojených vojsk, připravených na boj
- nástrojem je použití konvenčních zbraní
- útočí především na vojáky nepřítele
- údery na území nepřítele, ke kterým je daná země v konfliktu
- vojáci nosí uniformu

TERORISMUS

- vyhýbá se čelnímu souboji, zákeřné napadání
- zcela obchází silné prvky obrany oběti
- hlavními nástroji je strach a násilí
- útočí především na civilisty
- nečekané údery na kterémkoli místě
- teroristé nenesí uniformu při akci

DŮLEŽITÉ POJMY

ULTRALEVICE

- politická orientace prosazující naprosté sociální rovnosti (např. anarchismus)

ULTRAPRAVICE

- naopak popírá rovnost lidí, žádá autoritářství (např. nacionalismus)

NÁBOŽENSKÝ

- motivovaný vírou. V krajních případech i motivace vírou může mít formu násilí.

ÚNOS

- nezákonné zmocnění se jiné osoby

RUKOJMÍ

- oběť únosu

BIOLOGICKÉ ZBRANĚ

- zbraň, využívající negativní účinky některého organismu (např. bakterie či viry)

CHEMICKÉ ZBRANĚ

- zbraň, využívající účinků chemických sloučenin

Terorismus – pracovní list

10) Rozhodni, které tvrzení je správné.

	ANO	NE
i. Terorismus je celosvětový problém	☐	☐
j. V ČR teroristický útok nehrozí.....	☐	☐
k. Teroristé chtějí budit strach	☐	☐
l. Terorista je pouze cizinec	☐	☐

11) Pokus se vyjmenovat alespoň 3 teroristické útoky a na mapě zakroužkuj, kde se odehrály:

- a. _____
- b. _____
- c. _____

12) Zkus vysvětlit, co znamená:

- a. RUKOJMÍ

- b. ŠPINA VÁ BOMBA

- c. PANDEMIE

- d. ISLÁM

- e. UNIFORMA

Seznam obrázků:

Mimořádné události, IZS:

1. **Nehoda:** MAZEO. Car accident. In *openclipart.org* [online]. [cit. 1. 05. 2015].
Dostupný na WWW: <https://openclipart.org/detail/94567/car-accident>
2. **Majáky:** ROBA. Police car light bar. In *openclipart.org* [online]. [cit. 11. 04. 2015].
Dostupný na WWW: <https://openclipart.org/detail/27060/police-car-light-bar>
3. **Přilba:** DASHELL. Fire helmet/mask. In *openclipart.org* [online]. [cit. 11. 04. 2015].
Dostupný na WWW: <https://openclipart.org/detail/94735/fire-helmetmask>
4. **Pouta:** RADACINA. Handcuffs. In *openclipart.org* [online]. [cit. 1. 03. 2015]. Dostupný na WWW: <https://openclipart.org/detail/19309/handcuffs>
5. **Náplast:** KALAPAHEJO. Plast. In *openclipart.org* [online]. [cit. 7. 03. 2015]. Dostupný na WWW: <https://openclipart.org/detail/194750/plast>
6. **Oheň:** MATHEOD. Fire. In *openclipart.org* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <https://openclipart.org/detail/190240/fire>

Čísla tísňových linek:

7. **Telefon:** SHOKUNIN. Modern touch phone mobile. In *openclipart.org* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <https://openclipart.org/detail/19480/modern-touch-phone-mobile>
8. **Chlapec:** SCOUT. Question Guy. In *openclipart.org* [online]. [cit. 11. 04. 2015].
Dostupný na WWW: <https://openclipart.org/detail/191766/question-guy>
9. **Evropa:** BERTEH. Map of Europe. In *openclipart.org* [online]. [cit. 11. 04. 2015].
Dostupný na WWW: <https://openclipart.org/detail/179240/map-of-europe-equidistant>
10. **Hasičský vůz:** AUTOR NEUVEDEN. Hasic. In *navijaky.cz* [online]. [cit. 11. 04. 2015].
Dostupný na WWW: <http://www.navijaky.cz/images/hasic.jpg>
11. **Policejní vůz:** AUTOR NEUVEDEN. CEN22173f_Policie_auta. In *i.idnes.cz* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: http://i.idnes.cz/08/034/gal/CEN22173f_Policie_auta.jpg
12. **Vůz zdravotníci:** AUTOR NEUVEDEN. H102550. In *www.hasicskavyzbrojna.cz* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://www.hasicskavyzbrojna.cz/fotocache/mid/HV/H102550.jpg>
13. **Dítě s telefonem:** TOMBROUGH. Networkengineerbaby. In *openclipart.org* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <https://openclipart.org/detail/80761/networkengineerbaby>

Evakuace

14. **Kufr:** CPROSTIRE. Luggage. In *openclipart.org* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <https://openclipart.org/detail/181230/luggage>
-

- 15. Útěk:** AUTOR NEUVEDEN. Man-run. In *guyanachronicle.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://guyanachronicle.com/wp-content/uploads/2014/02/man-run.jpg>
- 16. Batoh:** LALOLALO. Backpack. In *openclipart.org* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <https://openclipart.org/detail/2674/backpack>
- 17. Ukazatel:** NEMO. Sign-24100_640. In *pixabay.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: http://pixabay.com/static/uploads/photo/2012/04/01/19/11/sign-24100_640.png

Neodkladná první pomoc

- 18. Lékárnička:** OpenClips. Aide-161214_640. In *pixabay.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: http://pixabay.com/static/uploads/photo/2013/07/13/13/37/aide-161214_640.png
- 19. Vrtulník:** In *pixabay.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: http://pixabay.com/get/fe165ca884f27fb72630/1428087563/helicopter-186718_1280.jpg?direct
- 20. Páteř:** AUTOR NEUVEDEN. 029152. In *ireceptar.cz* [online]. [cit. 2. 05. 2015]. Dostupný na WWW: <http://www.ireceptar.cz/res/data/244/029152.jpg>
- 21. Cukr:** HUMUSAK. 548647. In *pixabay.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://pixabay.com/cs/kostkov%C3%BD-cukr-cukr-kostky-mil%C3%A9-548647/>
- 22. Bič:** NEMO. 294187. In *pixabay.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://pixabay.com/cs/bi%C4%8D-bi%C4%8Dov%C3%A1n%C3%AD-ruka-%C4%8Dlov%C4%9Bk-294187/>
- 23. Kapka:** KROPEKK_PL. 299775. In *pixabay.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://pixabay.com/cs/kapka-blob-krev-mal%C3%A1-kapka-krve-299775/>

Individuální a improvizovaná ochrana

- 24. Hasiči:** TPSDAVE. 78111. In *pixabay.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://pixabay.com/cs/hasi%C4%8Di-hasi%C4%8D-po%C5%BE%C3%A1r-plameny-kou%C5%99-78111/>
- 25. Postava:** OPENCLIPS. 151009. In *pixabay.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://pixabay.com/cs/lidsk%C3%A9-%C4%8Dlov%C4%9Bk-%C5%BEena-postava-%C5%A1t%C3%ADhl%C3%BD-151009/>
- 26. Koupel:** AUTOR NEUVEDEN. Man going to take a shower. In *2.bp.blogspot.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: http://2.bp.blogspot.com/-zALDgfHkKS0/Tok2nzkQ6MI/AAAAAAAAAGAo/zDJT58DaQv4/s1600/0511-0901-0516-4423_Man_Going_to_Take_a_Shower_clipart_image-748059.png
- 27. Vybavení hasiče:** PROKOP M. VÝSTROJ A VÝZBROJ HASIČI POLNIČKA. In *sdh-polnicka.cz* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://www.sdh-polnicka.cz/wp-content/uploads/2013/09/hasic1-1024x754.png>

Krizové stavy

- 28. Oblak:** AUTOR NEUVEDEN. cartoon_storm_cloud_0521-1006-2722-4509_SMU. In *weatherclipart.net* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: http://www.weatherclipart.net/free_weather_clipart/cartoon_storm_cloud_0521-1006-2722-4509_SMU.jpg

Povodně

- 29. Auto:** AUTOR NEUVEDEN. 408730. In *pixgood.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://pixgood.com/flash-flood-clipart.html>
- 30. Led:** AUTOR NEUVEDEN. 938944. In *img.cz.prg.cmestatic.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://img.cz.prg.cmestatic.com/media/images/440x248/Feb2012/938944.jpg>

Improvizované ukrytí

- 31. Hasiči:** SKEEZE. 696167. In *pixabay.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://pixabay.com/cs/hasi%C4%8Di-%C5%A1kolen%C3%AD-live-po%C5%BE%C3%A1r-ochrana-696167/>
- 32. Strom:** OPENCLIPS. 575572. In *pixabay.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://pixabay.com/cs/strom-mrtv%C3%AD-kufr-pobo%C4%8Dek-p%C5%99%C3%ADroda-575572/>
- 33. Radioaktivita:** OPENCLIPS. 158288. In *pixabay.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://pixabay.com/cs/radioaktivn%C3%AD-jadern%C3%A1-varov%C3%A1n%C3%AD-158288/>
- 34. Dům:** AUTOR NEUVEDEN. 8c4742a824f5b56e6d5df18a32eb57a0. In *iconbug.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://iconbug.com/data/65/512/8c4742a824f5b56e6d5df18a32eb57a0.png>
- 35. Kouř:** AUTOR NEUVEDEN. LTdoA9ajc. In *cliparts.co* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://cliparts.co/cliparts/LTd/oA9/LTdoA9ajc.png>
- 36. Plamen:** AUTOR NEUVEDEN. Fire-flames-clipart-flame1. In *clipartpanda.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://images.clipartpanda.com/fire-flames-clipart-flame1.png>
- 37. Útěk:** AUTOR NEUVEDEN. 7766021. In *clipartpanda.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: http://www.clipartpanda.com/clipart_images/clipart-running-man-7766021

Varování a vyrozumění

- 38. Siréna:** HANS. 61750. In *pixabay.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://pixabay.com/cs/po%C5%BE%C3%A1rn%C3%AD-sir%C3%A9na-sir%C3%A9na-alarm-61750/>
-

- 39. Mluvící siréna:** AUTOR NEUVEDEN. Siréna elektronická. In *mysliv.cz* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: http://www.mysliv.cz/sdh//images/stories/sirena_elektronicka.jpg
- 40. Rotační siréna:** AUTOR NEUVEDEN. Siréna rotační. In *mysliv.cz* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: http://www.mysliv.cz/sdh//images/stories/sirena_rotacni.jpg
- 41. Rozhlas:** AUTOR NEUVEDEN. Rozhlas. In *mysliv.cz* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <http://www.mysliv.cz/sdh//images/stories/rozhlas.jpg>

Terorismus

- 42. Postava:** AUTOR NEUVEDEN. Terrorism. In internationalcriminallaw.files.wordpress.com [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: <https://internationalcriminallaw.files.wordpress.com/2013/04/terrorism.png>
- 43. Svět:** AUTOR NEUVEDEN. World map blank. In *samedaydeliver.com* [online]. [cit. 11. 04. 2015]. Dostupný na WWW: http://samedaydeliver.com/_images/world-map-blank.png
-